

Kirkens Undervisning

nr. 1 1990

tidsskrift for medarbejdere

Nr. 1 1990

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familiearbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelser af nye undervisningsmaterialer m.m.

Indhold:

Redaktionelt	3
Børnealtergang	
v/ Eberhard Harbsmeier	4
Børn og unges deltagelse i nadveren	
v/ Gerda Melchiorson	7
Nadvergudstjenester	8
Meditationsprædiken til Mariæ Bebudelse	
v/ Henning Talman	19
Klovn i kirken	21
Nye bøger og materialer	24

Tak til Lis Bisgaard og velkommen til Eberhard Harbsmeier og Finn Dyrhagen

Læserne vil nok have lagt mærke til, at der i det sidste halve år er sket en forandring i redaktionen af Kirkens Undervisning, personmæssigt set.

Det skyldes, at Lis Bisgaard nu udtræder af EPS' bestyrelse for at lægge sine kræfter andetsteds. Der skal her lyde en stor tak til Lis for samarbejdet i redaktionen.

Endvidere vil jeg her i bladets spalter byde velkommen til to nye medlemmer af redaktionen: Eberhard Harbsmeier, der er lektor i praktisk Teologi på Københavns Universitet, og til Finn Dyrhagen, der er sognepræst i Ågerup ved Holbæk.

Vi har allerede nydt godt af samarbejdet, som det fremgår af bladets spalter, og jeg vil her udtrykke en tak, fordi I vil bruge kræfterne her.

AMBN

Om forsidebilledet

"At leve er at give til andre"

Fra diasserien "De mødte Jesus", AV-edition/Matthias Grünewald Verlag 1984. Teksten er af Josef Audbrack, træsnittene af Sigmunda May, fotos af Peter F. Bock. (Begegnungen mit Jesus – Urbilder des Menschlichen)

"Med Himmeriget er det ligesom med et sennepsfrø, som en mand tog og såede i sin mark. Det er mindre end alt andet frø, men når det vokser til, bliver det større end andre urter, ja bliver til et træ, så himmelens fugle kommer og bygger rede i dets grene." (Mattæus 13,31-32)

Træsnittet vækker urbilleder til live i os. Billedet af træet, som det fremstår i myter og eventyr: med rødder i dybet, bredt voksende. Det rækker til himmelen, blomstrer, bærer frugt, falmer, fornyes igen. Et urbillede på livskraft, på fasthed, en bærende søjle mellem himmel og jord, et værn for dyr og mennesker.

Samtidig ses en menneskeskare: Dens hvirvlende kaos kan indgyde angst og jeg kan i denne trængsel stå endnu mere ensom.

Og alligevel lever skikkelserne i træsnittet i en vis orden. De er ikke statiske, militæriske, men levende, de kommunikerer. De vokser ud fra midten, fra manden med de udbredte arme; han vil omfatte dem alle, han vil give alt videre. Denne givende gestus forplanter sig hurtigt, former vækstens orden. Legemer danner den knudrede stamme. Hænder åbner sig mod midten som en strålekrans om hovedets glorie. Træet strækker sig i alle retninger, vil videregive kærlighedskraften fra dette livscentrum. Hændernes bladhang indbyder, strækker sig, tager mig ved hånden, inddrager alle mennesker.

Træsnittets sprog taler entydigt. Vi kan ikke oversætte det til billige begreber og ord. Vi skal snarere føle dette mennesketræs livskraft. Den stammer fra denne Jesus, hvis ånd lader sennepsfrøet vokse til et mægtigt træ. Men hans holdning er ikke kun den givendes, og den omfavnendes, den er også den korsfæstedes. Og alle, der vokser ud af ham, har del i hans given og given sig selv helt ind i døden.

Jesus, min Herre, jeg er kaldt ind i dit Himmerige. Du giver dig hen. Jeg kan modtage af dig. Og jeg vil give videre til de mange, der venter.

... dem må I ikke hindre!

"Den, der spiser brødet eller drikker Herrens kalk på uværdig vis, pådrager sig altså skyld over for Herrens legeme og blod. Enhver må prøve sig selv og så spise af brødet og drikke af kalken. Thi den, som spiser og drikker uden at ænse, at det er Herrens legeme, spiser og drikker sig selv en dom til."

Disse ord af Paulus fra hans 1. Korin-terbrev (11,27-29) har haft stor virk-ning i den kristne kirke. Det er vel ikke på sin plads her med en længere kirkehistorisk redegørelse, men så meget står i hvert fald fast, at ordene, som Paulus skrev til en menighed,

hvor nadvermåltidet druknede i æde-gilder, fordi alle spiste sin egen mad, har fået meget stor indflydelse på vort syn på nadveren. Og var ordene skre-vet til en menighed, som ikke hav-de noget nadverfællesskab, fordi alle kun tænkte på sig selv, så har de stået som en overskrift over kirkens nad-verbord, næsten til skræk og advarsel, og har derved været stærkt medvir-kende til at nedbryde nadverfælles-skabet i vores kirke.

En kendsgerning er det i hvert fald, at en hel generation af kristne er vokset op med det syn på nadveren, at det var

bedre at lade være, hvis man ikke var helt sikker på, at man kunne modtage "Herrens legeme og blod på værdig vis". Og langt de fleste danskere har – stadig i dag – en indgroet forestilling om, at nadveren kun er for de "rigtigt troende"; tænk bare på den skik, som stadig er udbredt – især blandt ældre –, at det var rimeligt at forlade gudstje-nesten, når der indbydes til nadver-bordet; eller på P. G. Lindhardt's ud-talelse om, at den danske folkekirke bl.a. har det kendetegn, at den fejrer de store festdage i kirkeåret ved at undlade at holde nadver.

Derfor har det også været "god" teo-logi at fastholde, at børn ikke havde ret til at gå til alters – en ret, som man erhvervede ved konfirmationen (i øv-richt er den eneste legale rettighed, konfirmationen i dag giver, retten til at gå til alters!).

Det skulle vel forstås sådan, at man først efter konfirmationen kunne si-ges at have en tro, der var stor nok. På en eller anden måde er den tanke svært forenelig med Jesu ord om, at den største i Himmeriget er barnet og den, der bliver som barn igen (Matt. 18,1-5). For sandheden er vel, at hvis det skal komme an på vores tro, så er ingen af os berettiget til at gå til alters. Men Jesus indstiftede dog nadveren ved at uddele sit legeme og sit blod i skikkelse af en krumme brød og lidt vin til de disciple, som endnu ikke havde forstået Guds riges hemmelig-hed, og hvis tro var mindre end et sèn-nepsfrø.

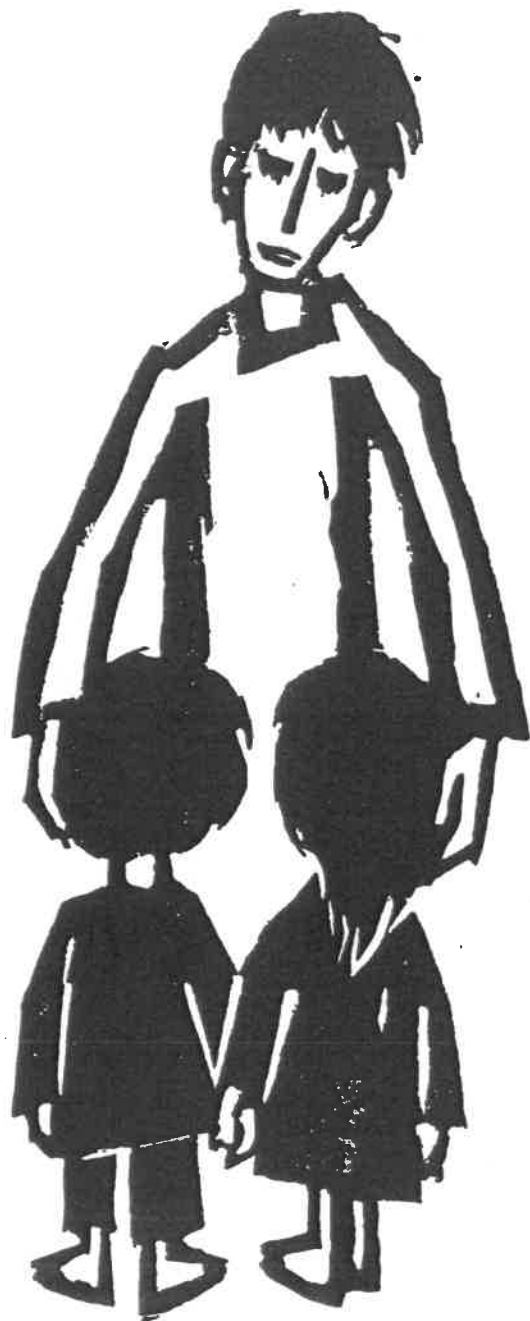
Derfor har de ord, som Martin Luther engang udtalte, altid været mig en stor trøst, når min tro ikke var stor nok: "Hvis du vil gå til alters, skal du først forlige dig med din bror. Derfor, hvis du har et udestående med din bror, da gå ud og forlig dig med ham, inden du går til alters. Men hvis du ikke kan forlige dig med din bror, da gå til al-ters, indtil du har lært det!"

Og derfor giver det ikke mening at af-holde børn fra at gå med op til nadver-bordet. For vel forstår de ikke, hvad det er, der sker – set med vore øjne, – men forstår vi voksne det bedre? Og er de kristnes fællesskab – det fælles-skab, som i dag har så få synlige ud-tryk – et ægte fællesskab uden børne-ne?

Jeg tror, Paulus ville have skrevet no-get ganske andet, hvis han skulle have skrevet et brev til os.

Finn Dyrhagen

REDAKTIONEN

Børnealtergang

ved
universitetslektor
Eberhard Harbsmeier,
København

1. At "gå til alters"

Det danske ord "altergang" er en betegnelse for nadveren, der er temmelig enestående i verden. Ordet siger jo egentlig ikke noget om at det drejer sig om et måltid, men det at "gå til" alters, som om vejen til måltidet var vigtigere end selve måltidet.

Jeg tror, at dette ord meget rammen- de karakteriserer den nadverpraksis, der har været almindelig i danske kirker i de senere år: Godtnok er antallet af nadvergæster steget – men det skyldes, at der nu stort set ved alle gudstjenester holdes altergang og næppe at altergang er en folkelig skik – snarere tværtimod: I gamle dage holdt man altergang kun een eller to gange om året – til gengæld var det så hele sognet, der var med til "folkealtergang" f.eks. skærtorsdag. Nu holdes der altergang hver søndag – og det er tydeligt i de fleste kirker, at altergangen bliver til en slags bekendelseshandling, hvor – stik imod nadverens mening, der jo udtrykker fællesskab – menigheden deles i to grupper: dem, der går til alters, og dem, der ikke gør det.

Det har børn en fin fornemmelse for, det unaturlige i et måltid, hvor kun halvdelen af de tilstedeværende får noget at spise, og de stiller med rette det spørgsmål, som de voksne teologer tit undertrykker i deres rettroenhed: Hvorfor er der nogle, der ikke "går til alters"? Har de ikke syndet i sidste uge og derfor ikke brug for tilgivelse? Eller omvendt: Er de ikke værdige? Børn føler, at med denne nad-

verpraksis, vi har, forskydes vægten væk fra selve måltidet og det, den vil være og give, hen til motiverne for at deltage eller ikke. Man "modtager" ikke naveren, men "går til alters".

2. Børn og altergang

Man har i kirkens historie før i tiden meget diskuteret, om eller hvornår børnene skulle have lov til at modtage kommunionen. I oldkirken lå den første kommunion meget tidligt, og man havde endda også den skik, som man stadig har i den græske kirke, at stikke en oblat i munden på et dåbsbarn, altså at række skarmentet til spædbørn. Og det skete det med den udtrykkelige begrundelse, at nadveren var ligeså frelsesnødvendig som dåben. Når de små kan blive døbt, hvorfor skulle de så ikke også kunne modtage nadverens gave? Det er især den lutherske kirke, der i opgør imod den katolske sakramentalisme og frygt for magi lagde stor vægt på undervisning og viden som forudsætning for nadveren. I reformatoriske kirkeordninger – og i forholdet til Luthers lille Katekismus – siges der utvetydigt, at deltagelsen i nadveren forudsætter, at man ved, hvad det drejer sig om. Det er den oprindelige lutherske begrundelse for konfirmandundervisning, og konfirmation var oprindeligt ikke andet end den første altergang efter katekismusundervisning. Hvis ikke man kunne sin katekismus, måtte man ikke gå til alters. I og for sig er denne holdning jo ikke særlig konsekvent: På den ene side forsvarer man barnedåben som udtryk for Guds betingelsesløse nåde – på den anden side gælder alle disse argumenter for bar-

nedåben ikke, når det drejer sig om nadveren. Her skal man være moden, for at kunne modtage gaven.

Det kan derfor ikke undre, at denne praksis fra reformationstiden og ortodoksien ikke holdt. På Mors var der i sidste århundrede en grundtvigsk præst, der tog et ukonfirmeret barn, der lå for døden, til alters. Han blev irettesat af biskoppen og der blev dannet en frimenighed på den baggrund.

Det var for 100 år siden selvfølgelig, at ukonfirmerede børn ikke måtte modtage nadveren, selv hvor et døende barn beder om det, måtte præsten sige nej, sådan som det for ramme alvor anbefales i et meget seriøst tysk teologisk leksikon fra 1901. Men sagen fra Mors har vel medvirket til, at der senere blev givet lov til at ikkekonfirmerede børn kan tages til alters, i den kongelige anordning fra 1909 om konfirmation hedder det: "I særlige Tilfælde kunne også Børn under 15 Aar stedes til Nadveren uden at være konfirmerede. Er Præsten i Tvivl om, hvorvidt det er rigtigt at opfylde Forældrenes Ønske herom, bør han forhandle med sin Biskop om Sagen". I anordningen fra 1968 er ordningen yderligere liberaliseret, her hedder det: "Konfirmerede børn har samme adgang som voksne til at tage del i nadveren. Ukonfirmerede børn kan deltage i nadveren, når præsten er villig til at modtage dem som nadvergæster". En mærkelig bestemmelse, at man som barn kun må deltage i nadveren, når præsten er villig til at modtage en som gæst. Som om det var præsten, der var gæstgiver ved den lejlighed, og efter eget forgoedtfindende kunne udsortere altergæster og

"modtage" dem eller også ikke modtage dem. Det er derfor naturligt, at denne bestemmelse helt er gledet ud i den sidste kongelige anordning fra 1989, der træder i kraft 1. august 1990. I al ubemærkethed bryder denne anordning faktisk radikalt med en flere hundred år gammel tradition, idet der slet ingen sammenhæng mere er mellem konfirmation og nadver: Nadveren er slet ikke nævnt i den nye ordning, hvilket faktisk må betyde, at der ikke længere er retsgrundlag for, at en præst kan afvise nogen fra naverbordet uanset alderen. Alle døpte har samme ret til at deltage i nadveren. Hvilket i realiteten må betyde, at det er barnet (og evt. forældrene) og ikke præsten, der træffer afgørelsen om, hvornår barnet skal gå til alters første gang. Alle døpte har faktisk samme rettigheder uanset alder.

3. Dåb og nadver

Der er dog et problem, som denne nye betænkning ikke løser, men som vil blive mere og mere aktuelt: Hvad med de udøbte? F.eks. udøbte konfirmander. I praksis deltager de vel i nadveren på linie med alle andre, men strengt taget er det jo ikke lovligt, og det ville nok være for nemt, bare at slippe udenom problemet ved at sige, at man jo ikke kan vide om nadvergæsterne nu er døpte. I mange tilfælde ved præsten det, og så er det spørgsmålet, om man bare skal se gennem fingrene eller åbent vedgå, at nadver også i den forstand er betingelsesløs, at udøbte også er velkomne. Man kunne med hensyn til det sidste argumentere for, at disciplene jo heller ikke var døpte, og praktisk ville det

være meget uheldigt navnlig ved børnegudstjenester og ungdomsgudstjenester, at udelukke udøbte børn fra nadveren. I andre lutherske kirker forlanges det af præsten, i den liberale danske folkekirke gør man som altid: Man ser gennem fingrene, uden at træffe en egentlig afgørelse. For selvfølgelig er det ikke helt uproblematisk bare vidtfavnende at åbne nadverbordet også for ikkedøbte. For gør man så ikke dåben overflødig, når også den udøbte som nadergæst faktisk er fuldgældig medlem af menigheden?

4. Nadveren som fest

Når børnealtergangen i den danske folkekirke i dag er en selvfølgelig del af menighedslivet, uden at det i nyere tid har givet anledning til tunge teologiske diskussioner, så har det vel også teologiske grunde, nemlig at nadveren takket være Grundtvig er blevet befriet fra den lutherske bodsteologi, hvor der tales om synd, blod, anger og bod, men mere har fået karakter af fest, så at sige har fået noget af sin nytestamentlige karakter af eskatologisk måltid tilbage. I urmenigheden må vi forestille os, at nadveren som menighedens fællesmåltid naturligvis også omfattede børnene, naturligvis

fik de også en bid mad ved den lejlighed. Al den protestantiske skræk for at være uværdig (som regel er man jo bekymret på andres vegne) kommer i virkeligheden af, at denne dimension af fællesskab og fest er blevet glemt til fordel for en individualistisk syndbød-anger-teologi. Deraf al den alvor og skræk, deraf kommer det, at folk så tit ligner "hængte kattehoveder", når de går til alters, som et barn engang rigtigt bemærkede. I en vis forstand kan børnealtergangen i virkeligheden havde en befriende virkning – for de voksne. Sagt tilspidset, så er enhver altergang børnealtergang, ikke en bekendelseshandling, men modtagelse af et måltid. At spise, det er en meget elementær og en meget barnlig sag, det er at tage imod. Børnealtergangen kan være med til at give nadveren dens karakter som fest, dens folkelighed tilbage. Den er med til at forhindre at nadveren efterhånden bliver til de frommes særsakramente.

Jeg mindes en lille pige, der efter en altergang spurgte mig: Når jeg nu kommer næste gang, må jeg så gerne tage mine forældre med? Det måtte hun gerne.

Eberhard Harbsmeier

Børn og

Ill. af Maj Widell fra bogen af

*ved sognepræst
Gerda Melchiorson,
Toftlund*

En af de væsentlige ting, der har ændret sig indenfor gudstjenestelivet i de senere årtier, er børn og unges deltagelse i altergangen. Her kan vi virkelig tale om en fornyelse, der er kommet gradvist – i sammenhæng med at børn på alle områder er blevet taget mere med i det, deres forældre beskæftiger sig med.

Den stigende deltagelse i altergangen generelt og børn og unges deltagelse i særdeleshed, kan vi kun hilse med glæde. For målet må være at få gjort nadveren til en naturlig, integreret del af gudstjenesten, med deltagelse af flest mulige fra menigheden. Derfor er det vigtigt, at børnene følges med deres forældre, ikke kun til kirkebænken, men helt op til naverbordet. (Mange synes måske, det allerede er en selvfølgelig, men det er det bl.a. ikke i en del sønderjyske sogne.)

Denne ændrede praksis må nødvendigvis fremkalde nogle refleksioner over, hvad vi fra kirkens side kan gøre

unges deltagelse i nadveren

Gurli Vibe Jensen: "Det begyndte en torsdag", Forlaget Aros 1985

for at imødekomme de yngste gudstjenestedeltagere.

Højmesser

Ved almindelige højmesser er det svært at tilgodese børn og unge ved valg af ritual. Det ligger temmelig fast og der er altid risiko for forfladigelse, hvis det skal gøres "forståeligt" for børn. Vi har i de sidste 20-30 år set forsøg på omskrivninger, men uden synderligt held.

Men man kan indføre alkoholfri altervin, så vinen i sig selv ikke bliver en barriere for børn – eller måske snarere for deres forældre!

Det vigtige i almindelig højmessesammenhæng er således ikke, at børnene forstår hvert et ord, men at de føler, at de har lov at være med, også ved nadverbordet. Et smil i stedet for et hvast blik kan indgyde dem den tryghed, der gør, at de falder til ro og føler sig hjemme.

Og når konfirmanderne har overstået deres begyndervanskeligheder, falder de som regel også til ro!

For nok skal altergangen være en naturlig del af gudstjenesten, men den skal samtidig være omgivet af den ærefrygt vi skylder den Herre, hvis blod og legeme vi indtager.

Børne- og ungdomsgudstjenester

Når jeg har altergang ved specielle børne- og ungdomsgudstjenester, lægger jeg vægt på, at nadverens ord og elementer ligger så tæt op ad højmessens som muligt.

Som indledningsord bruger jeg flg.: (ritualbogen s. 71):

Vor Herre Jesus Kristus har selv sagt: "Jeg er livets brød. Den, som kommer til mig, skal ikke hungrer; og den, som tror på mig, skal aldrig tørste." I sin hellige nadver skænker den korsfæstede og opstandne frelser os sig selv, så at hver den, som hungre og tørster efter retfærdighed, der kan finde mad og drikke til evigt liv. Så følg i lydige tro hans indbydelse, når han siger: "Tag dette og spis det; drik alle deraf; gør dette til min ihukommelse." Da vil han forene jer med sig selv, så at I under vandringen her på jorden stadig må komme ham i hu og engang samles med ham i hans rige. Derom vil vi nu af hjertet bede.

(vendt mod alteret):

Opstandne Herre og frelser, du, som selv....

Begrundelsen herfor er, at vi dermed undgår "Opløft jeres hjerter..." med de melodisk fremmedartede korsvar samt at der heri siges jævnt og ligetil, at i nadveren får vi mad og drikke til evig tid og vi bliver forenet med Jesus Kristus. Nadverens sædvanlige oblater bruges (de kan ligeså godt vænne sig til fornemmelsen!) og vinen udskiftes med kirsebærjuice el.lign.

Børn vil meget gerne til alters. Ikke fordi de ved, hvad det drejer sig om – hvem ved og fatter det! – men fordi der her er et led i gudstjenesten, hvor de ser og smager og ikke kun hører. Her oplever de et mysterium!

Stævnegudstjenester

Ved bl.a. KFUM og KFUK's landslejre, Ung Uge og landsungdomsstævner har der flere gange været praktiseret en særlig form for altergang, fordi der som regel er flere hundrede deltagere. Et antal lokale præster bliver bedt om at medvirke ved lejr-gudstjenesten med uddeling af vinen. Hver præst får et bestemt afsnit af menigheden at betjene og går så rundt mellem rækkerne bærende på en skål med vin. Ved sin side har præsten en af lejr-deltagerne, der går med brødet (flütes brækket i små stykker eller oblater. Gudstjenestedeltagerne tager et brød og dyster det i vinen, mens uddelingsordene blive sagt. På den måde forbliver deltagerne på deres pladser og der bruges ingen alterbægre.

– En lille praktisk bemærkning: jeg foretrækker oblater fremfor flütes, da vinen let bliver grumset af alle de krummer!)

Konkluderende vil jeg sige, at jeg ser ingen grund til at ændre på nadverritualet ved børne- og ungdomsgudstjenester. For det helt konkrete, uddelingen af brød og vin med ordene: "Dette er Jesu legeme og dette er Jesu blod", det griber børn og unge lige så godt som vi voksne, ja, måske endnu bedre. Og det er det vigtigste.

Nadvergudstjenester ved KFUM og KFUKs sommerkurser

på
Rønde Højskole
juli 1989

Fra 22. til 29. juli var Rønde Højskole ramme om KFUM og KFUKs sang- og musikkursus, sommerbibelkursus og lederinspirationskursus. I alt var 150 mennesker samlet i denne uge om musikalske udfoldelser, bibelstudier, foredrag, gruppearbejde m.v. Det fælles tema var NADVER og de 3 af ugens aftengudstjenester var da også med nadver. Kursusformen gjorde det muligt at give nadvergudstjenesten nye udtryk og oplevelsen af fællesskabet nogle bedre vilkår, end det er muligt ved den traditionelle søndagshøjmesse.

Hver af de 3 nadvergudstjenester forløb efter følgende ritual:

Musik/stilhed
Nådehilsen
Salme
Nadverliturgi
Velsignelsen
Salme
Musik/stilhed

Nadverliturgien havde for hver af dagene en overskrift eller et tema:

1. Brød

Tekstlæsning: Matt. 14,13-21

Trosbekendelsen

Præst:

Kære Gud,
da folkene var sultne,
gjorde Jesus dem mætte.
Han gav dem brød og fisk.
Nu har vi stillet brød og vin frem
for at vi kan spise sammen efter Jesu
vilje
og forenes med ham og med hinanden.

Alle:

Jesus gav folkene brød, da de var
sultne,
han elskede dem ved at give dem
brød.
Også vi lever i dag af hans brød,
derfor synger vi:

Helligsang

Alle:

Kære Gud, vi takker dig for det brød
vi spiser.
Vi takker dig for ris, hirse og majs.
Du har fordelt dine gaver,
der er rigeligt,
der er nok til alle.
Lad din Ånd fylde os og disse gaver,
at vi kan dele retfærdigt
så der bliver glæde
fordi alle har nok.

Indstiftelsesberetningen:

Alle:

Derfor beder vi nu
ikke blot om det hellige brød:
Gud, vi beder dig
om en ny vilje
og nye handlinger,
der bliver til brød for de sultne.

Fadervor

Uddeling

2. Helligånd

Præst:

Gud, lad din Helligånd klare tanken
og åbne vore læber,
så vi kan synge din pris.

Alle:

Hjælp os at fortælle om Guds godhed.

Præst:

Lad os prise og takke Gud.

Alle:

Stort er Guds navn og værdigt til pris.
Priset være verdens frelser.
Priset være han, som råder over alt.
Priset være han, hvis ansigt er vendt
mod os.

Vekselsbøn:

Præst:

Du som er barmhjertig.

Alle:

Gud vær os nådig.

Præst:

Du, som har dødet synden.

Alle:

Kristus vær os nådig.

Præst:

Du, som skænker retfærdighed.

Alle:

Gud Helligånd, giv os retfærdighed.
(lyset tændes)

Præst:

Priset være verdens lys.

Alle:

Du sande lys, som kom til verden.
Fordriv mørket fra os.
Dit ord er lys på vor vej.

Tekstlæsning: Johs. 8,12

Nadverbøn

Alle:

Gud, du er den gamle af dage,
som rørte alt med din hånd,
så kaos blev til orden og mørke til lys.
Din jord har du givet til mennesker
for at værne den.

Din visdom har du givet til mennesker
for at tage vare på andres lykke.

Send din hellige Ånd
over os og disse gaver,
fyld os med glæde, retfærdighed og
fred.

Lad os være eet i Kristus
og arbejde på hinandens glæde.

Lad Helligånden være et pant
på håbet
på opstandelsen

på gudsrigets komme.

I denne hellige Ånd,
gennem Kristus, som forener alt i sig,
giver vi dig, Gud Fader,
pris og ære, nu og altid.

Amen.

Præst:

Indstiftelsesberetningen

Fadervor

Uddeling

Takkebøn:

Alle:

Gud, dit lys har fyldt vore øjne.

Dit ansigt er vendt imod os.

Nu beder vi dig, at dit øje vil følge os,
så vore liv må være dit,
så vi må dele retfærdighedens brød.

Amen.

3. Enhed og mangfoldighed

Tekstlæsning: 1. Mos. 1,27-31

Trosbekendelsen

Nadverbøn:

Alle:

Gud, vi lovpriser dig.

Du er vor Far,

og hele verden skylder dig sin
oprindelse.

Vi takker dig for din skabnings
mangfoldighed.

Vi beder dig: lær os glæde over dine
skabningers forskellighed.

Vi takker dig for Jesus Kristus,
som har kaldt os ud fra alle folkeslag,
racer og sprog

– gammel og ung, sort og hvid, mand
og kvinde –

til at være dit folk,
din lidende og stridende kirke i verden.

Forenet med din Søn, Jesus Kristus,

med Maria og Josef,

med apostlene og alle dine børn
synger vi:

Helligsang

Alle:

Vi ihukommer din Søn,

som blev menneske,

som levede vort liv og døde vor død

for at bringe frelse

og forkynde dit nye herredømme:

kærlighedens sejr.

Præst:

Indstiftelsesberetningen

Alle:

Når vi spiser dette brød og drikker
denne kalk,

förkynder vi Herrens død,

indtil Han kommer til syne igen.

I brødet og kalken ser vi Jesus Kristus
som den ofrede, der blev brudt
for at verden kan blive hel,
som det lam, der blev slagtet,
for at mennesker kan leve.

Vi beder dig:

lad din Helligånd fylde os,

så vi må blive et redskab for din fred.

Ved Ham og i Ham bliver hele verden
nye.

Fadervor

Uddeling

Takkebøn:

Opstandne Kristus, vi takker for dit
nærvær i brød og vin.

Lad fællesskabet om dette måltid
være tegn på enhed i en splittet verden.

Åbn vore hjerter og hænder for
menneskers nød,

så vi deler dine gaver med andre.

Hjælp os at bringe brød ud i verden:

livets brød, håbets brød, fredens brød.

Ill. af Maj Widell fra bogen af Gurli Vibe Jensen: "Det begyndte en torsdag", Forlaget Aros 1985

Tekster og ill. på denne side er hentet fra den nylig udkomne bog af Lis Bisgaard og Karen Lundblad:

GUDSTJENESTEN

i serien

Den kristne børnelærdom

Om nadveren

"Gennem oplevelser med konkrete menneskers sult og elendighed blev jeg i voksende grad en af-brød-besat-kvinde, der bekender mig til en retfærdig fordeling af det daglige brød. Jeg begyndte at samle "brød-ord" som "Man kan ikke leve af brød alene" (det er bibelordet, som den velnærede har brugt til den sultende), eller zigøjnerens bøn i slumkvarteret: Gud, hvis du er en slurk vin, så er du velkommen i min hals! Gud, hvis du er et stykke brød, så er du mere end velkommen i min mave! Hvor jeg jublede, da jeg endelig opdagede, at hjertet i den kristne kirkes sakramentale handling er et måltid: brødet deles, vinen deles."

Bärbel von Watenberg-Potter, i Risk 1987, Kirkernes Verdensråd.

Kort sagt

"Hver del af denne jord er hellig for mit folk. Hver skinnende fyrrenål, hver sandfyldt flodbred, hvis dis i de mørke skove, hvert flygtende og sum-

mende insekt er helligt i mit folks hukkommelse og følelser. Saften, der strømmer gennem træerne, fører med sig den røde mands minder.

I må lære jeres børn, at jorden under deres fødder er vore forfædres aske. For at børnene kan komme til at respektere jorden, må I fortælle dem, at jordens rigdomme kommer af vore aners livsløb. Lær jeres børn, hvad vi har lært vore børn: at jorden er vor mor. Hvad som helst, der hænder jorden, hænder jordens sønner. Hvis mennesket spytter på jorden, spytter det på sig selv.

Hvad der end hænder på jorden, hænder jordens sønner. Mennesket har ikke vævet livets spind: det er blot en tråd i det. Hvad han end gør mod spindet, gør han mod sig selv. Selv den hvide mand, hvis Gud omgås ham og taler med ham, som ven med ven, kan ikke undtages fra den fælles skæbne. Vi er, når alt kommer til alt, vist brødre."

Chief Seattle, juni 1854

Mogens Stryhn: Kulturimperialisme.

Forslag til nadverritual

Fra hæftet "Gudstjenesten",
Den kristne Børnelærdom

Bøn:

Vi priser og takker dig, Gud!
Du skabte himlen og jorden,
hele vort levende univers,
frihed og dagligt brød giver du os,
i lys og skygge møder du os,
i liv og død elsker du os,
derfor vil vi i kor med alle skabninger
syng og spille for dig!

Sang: melodi som 363 i DDS:

Hellig, hellig, hellig
jords og himmels skaber,
du er ordet, du er ånden, du er
kærlighed!

Hellig, hellig, hellig
dine skaberværker,
Gud, du er livet i al evighed!

Tale:

I den nat, alle svigtede Jesus, sad han til bords med dem. Han tog brødet, takkede, brød det i stykker og gav dem det. Derefter tog han bægeret og gav dem at drikke.

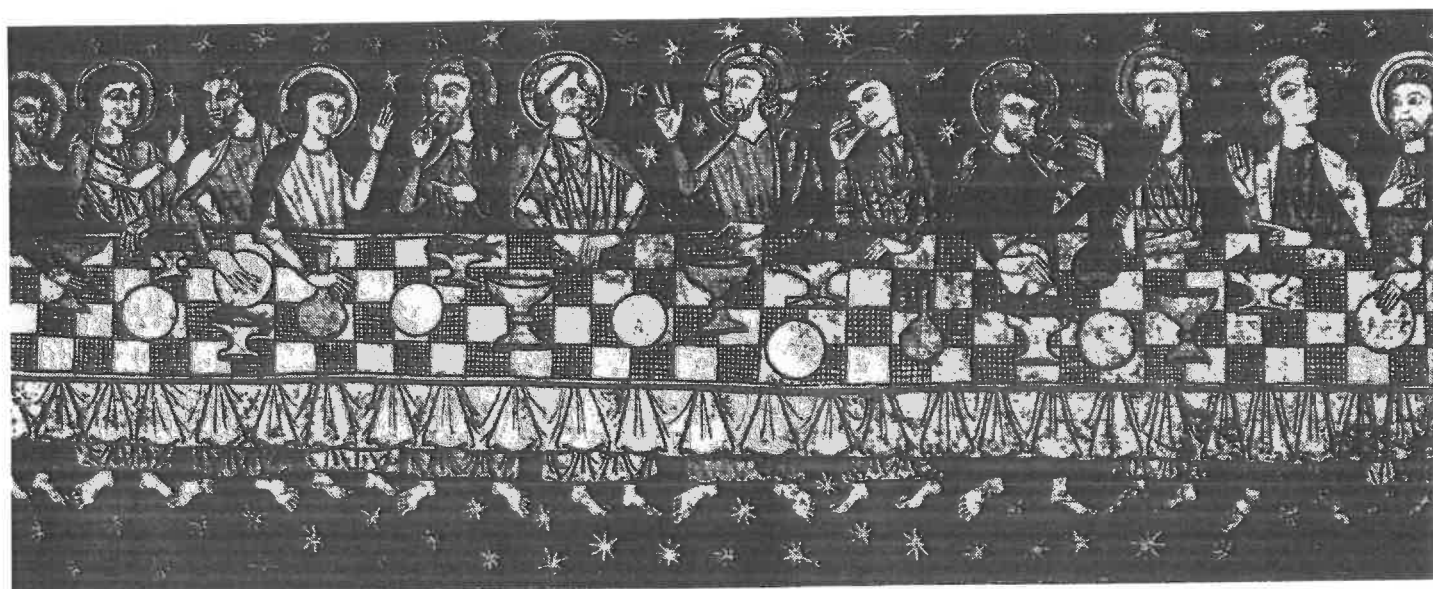
Sang: Jesus siger: Jeg er det sande livstræ i verden. Den som bli'r i mig skal leve og bære frugt.

Vi giver brødet til hinanden og rækker bægeret til hinanden.

Fadervor bedes i kor, mens vi står i kreds, evt. med hinanden i hænderne.

Sang: Jesus siger: Jeg er opstandelsen og livet. Den som tror på mig skal leve, selv om han dør.

Ill. fra "Gudstjenesten", Den kristne Børnelærdom, side 26

AV - katalog

Materialecentralen
Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10A, 1820 Frederiksberg C. Tlf. 31 24 92 50

AV-KATALOG 1990

**Materialecentralen
Religionspædagogisk
Center**
Frederiksberg Allé 10A
1820 Frederiksberg C.
Tlf. 31 24 92 50.

marts 1990

Der tages forbehold for fejl og mangler samt ændringer i priser, afgifter mv. Alle priser er inkl. moms men eksklusiv forsendelsesomkostninger.

Komplet AV-katalog med dias, film, video og overhead-transparenter

- til undervisning i kristendom/
religion

- for præster, lærere og
medarbejdere i kirkelig undervisning

Dias

Bibelen

Bibelen - overleveret og levet

158 dias, 28 stordias, 160 sider tysk tekst (TVZ/Calwer). En utrolig dygtigt redigeret og teknisk flot mediepakke om hvordan Bibelens tekster er bevaret indtil i dag og hvad Bibelen er for en slags bog.

Kirke: unge, voksne. Skole: ældste
Kr. 2.500,-

Bibelens land

48 dias med teksthæfte af Anker Gjerding (RPC). En serie billeder til belysning af de bibelske beretninger

og deres tid. Fortrinlige fotos fra mange egne af Israel. Anvendelig i mange sammenhænge.

Kirke: unge og voksne.

Skole: mellem og ældste

Kr. 450,00

Bibelens budskab

17 dias med tysk teksthæfte (Christophorus). Billedcyklus med motiver fra Marc Chagalls klassiske malerier.

Kirke: unge og voksne.

Skole: ældste og højere.

Kr. 300,00

Det kalder Bibelen et under

41 dias med tysk tekst af Alfons Weiser og Kleiter (Studio im Lahn Verlag). Her beskrives de forskellige former for undere og deres sammenhæng med kulturhistoriske forhold i samtiden. Der viges udenom de ubehagelige spørgsmål, men det klarlægges, hvad der er trosspørgsmål og hvad der er den historisk betingede formidlingsform.

Kirke: unge, voksne. Skole: ældste
Kr. 500,00

Bibelske serier for børn

Beretninger fra Det nye Testamente

10 serier á 12 dias, de fleste ill. af Ch.A.H.Müller (NZV). Beretningerne er fortalt for børn og tegnet i en klar og nutidig streg.

**Ingen plads i herberget
Men det skete**

**En konge i en stald
En konge fødes
De vise mænd
Bespisningen i ørkenen
Lignelsen om den fortabte søn
Fra nadveren til Jesu opstandelse
Kvinderne ved graven
Fra opstandelsen til Himmelfarten**

Kirke: børn. Skole: begynder

Pris pr. serie á 12 dias kr. 150,00

Bibelske fortællinger - dias og tekst

4 Ringbind med dias og dansk tekst til 40 bibelske fortællinger, ialt 480 dias, tegnet af Ch.A.Hermine Müller, NZV/RPC. Et helt nyt projekt, der levendegør den bibelske fortælling for mindre børn med tegninger, der afspejler den viden, vi har i dag om kultur, klædedragt og traditioner på den tid, de bibelske beretninger stammer fra. Serien fås kun i subskription Hvert år leveres 10 serier á 12 dias med tekster fra både GT og NT. Leveres med undervisningsvejledning og registre.

Kirke: børn. Skole: begynder.

Kr 7.100,00 (for hele serien) eller 1.775,00 ved hvert års levering.

Jesus giver sit liv

8 dias med 16 sider tysk tekst af Eleonore Bech, ill. af Paul König (Calig). Serien formidler til børn det centrale kristne budskab om Jesu indtog i Jerusalem, hans lidelse, død og opstandelse.

Kirke: børn. Skole: begynder
Kr. 225,00

Ordet i billeder

Syv diasserier over centrale lignelsesfortællinger, tegnet af N.E. Steffensen med en humoristisk, symbol-ladet streg i enkel tegneseriestil (Wort im Bild/RPC):

Du er altid en dagløn værd
(Arbejderne i vingården)
Hyrden og fårene
Om at lære at tilgive (Den
gældbundne tjener)
Zakæus blev glad
Den tabte drachme
Den fortabte søn
Den barmhjertige samaritaner

Kirke: børn. Skole: begynder.

7 serier à 12 - 21 dias, kr. 200,00 - 275,00

Kristendom

Dåben - Det levende vand, den hvide fest

24 dias med kassettebånd og dansk tekst v/ Frederik G. Sørensen. (RPC). Diasserien bevæger sig fra det almene, vand, til det specifikke, dåben, der beskrives i sin kompleksitet. Forord af Regin Prenter.

Kirke: unge, voksne
Kr. 450,00

Gudstjenestens farver, hvorfor - hvornår?

11 dias med tekst og elevark (RPC). Diasserie af Jakob H. Zeuthen om kirkeårets liturgiske farver og deres plads i kirken.

Kirke: børn og unge.
Kr. 200,00

Luther - en oprørsk kristen

28 dias med teksthæfte af professor, dr. J.P. Boendermarker (RPC). Vel-egnet som introduktion til Luthers liv og arbejde. Det omfattende teksthæfte udgør sammen med de 28 dias et godt materiale til en Luther-biografi.

Kirke: unge og voksne. Skole: ældste og højere.
Kr. 450,00

Salmedigteren B.S. Ingemann

12 dias med teksthæfte af Lars Thorkild Bjørn (RPC). Denne diasserie udkom i forbindelse med bogen »Salmedigteren B.S. Ingemann« af Peter Balslev-Clausen, og den udgør et godt materiale til både ungdoms- og voksenundervisning.

Kirke: unge og voksne.
Skole: ældste og højere.
Kr. 225,00

Til gudstjeneste

36 dias med teksthæfte (RPC). Ingrid Schröder-Hansen og Per Jensen fremstiller i denne serie gudstjenestens forløb gennem billeder fra en ny og en gammel kirke. Forklaringer og oversigt over gudstjenestens

forløb er indbygget i fortællingens form.

Kirke: børn, unge og voksne.
Kr. 550,00 lev. i æske
Kr. 600,00 lev. i mappe

Kunst

24 farvetræsnit af Thomas Zakarias

24 dias med værker af Thomas Zakarias og tysk teksthæfte af Folkert Doedens (Kösel). Disse bibelske farvetræsnit rummer muligheder for kunstfortolkning såvel som udlægninger af det centrale i den bibelske tekst.

Kirke: unge, voksne. Skole: ældste
Kr. 400,00

At se Gud i den korsfæstede

18 dias med 24 sider tysk tekst af Georg Baudler (Calwer). En kristen »lærebog i at se« med billeder til passions- og påsketiden af Roland Peter Litzenburger, en af dette århundredes billedkunstnere.

Kirke: unge, voksne. Skole: ældste
Kr. 325,00

Bibelske tekster skildret i verdenskunsten I og II

2 mapper med hver 32 dias, red. af Hubertus Halbfas (Patmos). I: skabelsen, Noah, Moses, Elias, helbredelser, lignelser og højtider. II: Jesu under, lignelser, GT, Jesu fødsel, korsfæstelsen, opstandelsen.

*Kirke: børn, unge, voksne.
Skole: begynder, mellem
Pris pr. mappe kr. 400,00*

Billedcyklus over Jesu liv.

24 dias med glasmalerier og kolorede raderinger af kunstneren Adi Holzer (RPC). Serien er en bemærkelsesværdig udgivelse, der gør Adi Holzers fascinerende kunst tilgængelig for bl.a. ungdoms- og voksenundervisning. Serien udgives med teksthæfte til brug for undervisning, billedtolkning og meditation. Teksthæfte ved Annelise Thomsen og Birte Andersen.

Kirke: unge og voksne.

Skole: højere.

Kr. 600,00

Billedet som budskab

15 diaserier, hver med 8 dias og tysk tekst (Calig AV-medien im Bernhard Verlag). Med serien »Billedet som budskab« er et udvalg af store kunstnere fra fortid og nutid gjort tilgængelige for undervisere.

Jesu måltidsfællesskab, Hans Schäufelein, 1515

Jesus tages til fange, Hans Hirtz, 1440

Se, hvilket menneske, Lovis Corinth, 1925

Simon fra Kyrene, Karl Jung, 1946
Korsnagling, Meister Bertram, 1394

Kvinderne ved graven, Codes aureus Echternach, 1020-1040
Nedstegen til dødsriget, Lucas

Cranach d.æ. 1520
Kristi Himmelfart, Rembrandt, 1633
Den treenige Gud, Antependium, 1480
Helligåndens komme, Slavisk ikon, 18.årh
Bebudelsen, Oskar Kokoschka, 1911
Johannes døberen, Dirk Bouts Nachfolger, 1460
Allehelgen, Albrecht Dührer, 1511
Jesu fødsel, Martin Schongauer, 1470
Den 12-årige Jesus i Templet, Emil Nolde, 1911

Kirke: unge, voksne. Skole: mellem, ældste, højere

Pris pr. serie à 8 dias, kr. 175,00

Diabøger

Diabøger på hver 12 dias med 20 sider tysk tekst. (Verlag am Eschbach). Disse diabøger er alle yderst anvendelige til såvel undervisning som andagt:

Men det skete i de dage

Julen i dette århundredes kunst.

Tekst af Gabriele Heidecker og Gerhard Boos. Kunstværker af Christian Rohlf, Nicholas Braun, Käte Kollwitz og Otto Mueller.

Din død er vores liv

Korsmeditationer af Jörg Zink. Kunstværkerne er dels klassiske fra 12., 14. og 17. århundrede samt et enkelt nyere.

Menneskets hjerte kender til tid og slutning

Serie med kunst af bl.a. van Gogh.

Vi skal alle genopstå

En betragtning af Jörg Zink til Rembrandts passions- og påskebilleder.

Kirke: unge, voksne. Skole: ældste

Pris pr. serie/diabog kr. 225,00

Dias til kirkeåret I - IV

4 mapper med dias og hver ca. 150 sider tekster og salmer, red. af Wilhelm Böhm og Ingrid Bonnat. (AV-

edition). Dias af kunst fra antiken til nutid samt enkelte fotos tolker de bibelske tekster kirkeåret igennem. En righoldig materialesamling med ideer til undervisning, gudstjeneste og familiearbejdet.

Advent, Jul, Helligtrekonger, 23 dias

Lidelse, Korsfæstelse,

Opstandelse, 18 dias

Påsketid og pinsefest, 25 dias

Efterårets fester, 25 dias

Kirke: børn, unge, voksne

Pris pr. serie, kr. 550,00

Dias til billedprædikener

20 dias med dansk tekst til bogen fra Aros Forlag »Børnegudstjeneste med højmessens grundtræk« (RPC). Billederne er dels verdenskunst dels kunst fra danske kirker.

Kirke: børn, unge, voksne

Kr. 450,-

Etiopisk billedprædiken "Jeg er til for jeres skyld"

12 dias med 40 sider tysk tekst (Missio). Her gengives 12 scener fra GT af den etiopiske maler Seleke Unetos i den særlige ikonografiske stilart, der er bevaret i landet siden det 14. årh. Temaet er: pagten - Gud er med sit folk.

Kirke: Børn, unge, voksne

Kr. 180,00

Visioner

Om Marc Chagalls (1887-1985) kunst. Bog og 30 dias i mappe med et udvalg af Marc Chagalls værker (Religionspædagogisk Center). Poet, drømmer, eksotiker - rollen som outsider og kunstnerisk enspænder var som skabt til Marc Chagall. Jøden, der suverænt foragtede det gamle billedforbud. I al sin billedkunst er Marc Chagall netop visionær såvel i form som i farve. Hans

dybt religiøse og hjemstavnsbundne værker er den måske mest indtrængende appel om tolerance og respekt for det der er anderledes. Denne serie på 30 billeder dækker perioden fra 1911 til 1947.

Kirke: unge, voksne. Skole: højere
Kr. 475,00

Jesu mange ansigter

12 dias med teksthæfte (RPC). Diasserie med motiver fra filmen af samme navn.

Kirke: unge og voksne.

Skole: ældste, højere.

Kr. 225,00

Julen i kunsten I + II

2 x 14 dias med dansk tekst (RPC/Christophorus). Kunstværker fra det 3.-20. århundrede med udførlige beskrivelser og billedtolkninger.

Kirke: børn, unge, voksne. Skole: begynder, mellem, ældste
Kr. 250,00 pr. serie à 14 dias.

Julen set igennem kunstens billeder

18 dias med tysk tekst (Calwer). Denne smukke serie rummer overraskende kontraster: Fra antikens billeder til Kollwitz, Kokoschka, Pankok, latinamerikanske og afrikanske kunstnere. Den omfattende tekst giver god støtte til billedtolkningen.

Kirke: børn, unge, voksne. Skole:

begynder, mellem, ældste.

Kr. 275,00

Korsfæstelsen (Isenheimeralteret)

14 dias med tysk tekst af Gerhard Boos og Martin Smeisser (Christophorus). Guds søns offerdød skildres af kunstneren Mathias Grünewald. Information, meditationer, tolkninger og metodiske henvisninger.

Kirke: unge, voksne.

Skole: ældste, højere

Kr. 225,00

Marc Chagalls glasmalerier i Stephanskirken i Mainz

42 dias med dansk teksthæfte (Religionspædagogisk Center). Disse glasmosaikker færdiggjorde Marc Chagall i en alder af 97 år. I billedvalget har Chagall fremdraget hændelser fra såvel GT som NT. Det drejer sig om pagtslutningen og frelseshistorien.

Kirke: Unge, voksne.

Skole: mellem, ældste.

Kr. 450,00

Men jeg siger jer

10 dias med batikarbejder til De 10 Bud af Rosemarie Müller, samt tyske meditationstekster af Reinhold Müller. (Agentur des Rauhen Hauses) Kunstnerens batikarbejder gengiver fortællinger fra GT og NT, som hver for sig belyser menneskers forvaltning af De 10 Bud. Herved forkyndes ikke dom, men peges på Guds kærlighed, der tilgiver, oprejser og formaner til at vende det onde ryggen.

Kirke: unge, voksne

Skole: mellem, ældste

Kr. 180,00

Når dit barn spør' dig

24 dias med tysk teksthæfte (Christophorus). Billeder til en Chagall-biografi med motiver hentet fra bogen »Børn opdager Gud med Marc Chagall«.

Kirke: børn, unge og voksne.

Kr. 350,00

Verdens kunst

Små diasserier med et udvalg på 8 billeder af følgende kunstners centrale værker (Religionspædagogisk Center):

Leonardo da Vinci (1452-1519)

Michelangelo (1457-1564)

8 dias med udvalgte værker af verdenskunstnere

Kirke: unge, voksne.

Skole: ældste, højere

Kr. 150,00 pr. serie à 8 dias.

Vision og virkelighed

27 dias om Vincent Van Goghs

(1853-1890) liv og kunst (RPC). Vincent Van Goghs liv var en lang fiasko. Intet af alt det, hans samtid stræbte efter, lykkedes for ham. Men som maler lykkedes det ham at skabe en form for orden over for virkelighedens kaos. Han ville ikke fortrænge virkeligheden, og heller ikke resignere over for den og lide under den; men gøre den forståelig og håndgribelig. Gennem kunsten skulle den verden, der forekom ham så fjendtlig, blive hans egen.

Kirke: børn, unge, voksne.

Skole: alle trin

Kr. 425,00

Fremmede religioner

Jerusalem, tre religioner mødes

36 dias med dansk tekst (RPC). Tre religioner mødes i nutidens Jerusalem. Kristne, jøder og muslimer bor bag byens mure, mødes på byens gader. Kan årtusinders konflikter vendes til sameksistens i fremtiden? *Kirke: unge, voksne. Skole: mellem, ældste*
Kr. 750,00

Stordias

Rekvirer specialkatalog over yderligere titler

Overheadtransparenter til K-materialet

Ni overhead-transparenter (RPC). Til brug i forbindelse med konfirmand-undervisningsmaterialet af Søren Lodberg Hvas og Erik Ågård, K-materialet, er der udgivet en serie på ni billeder: Alterbordsforside fra Tor-slunde Kirke (K6), Chagall: Noa og regnbuen (K9), Gerhard: Han som kommer (K26), Harupa: Påske

(K21), Harupa: Det gode budskab fortælles videre (bagsiden), Köder: Maria Magdalene påskemorgen (K21), Köder: Til bords med syndere (K15), Nolde: Den hellige nat (K4) og Rembrandt: Den store helbredelse af syge (K14).

Kirke: unge og voksne.

Skole: mellem og ældste.

Pr. stk. kr. 150,00

Hele serien, ni billeder, kr. 985,00

Stordias til salmer

Tre serier på hver 20 transparenter med illustrationer og tekst til klassiske salmer fra Den danske Salmebog og fra »Salmer og kirkeviser« (RPC). Serien er produceret af Merte Gross for Materialecentralen. *Kirke: børn. Skole: begynder.*

Stordias til morgensalmer, kr. 985,00

Stordias til børnesalmer, kr. 985,00

Stordias til højtidssalmer, kr. 985,00

Film & video

Midt i livet

Det hænder, at livet er slut - midt i livet. Og når man selv er fjorten år, og ens storesøster, der er 18 år gammel, bliver syg og dør, er alting pludselig anderledes. I filmen følger vi drengen Micke, fra han bliver klar over, at søsteren er syg, over søsterens sygdomsforløb og død til han senere, lidt ældre og både fattigere og rigere, kan lade livet gå videre. Og han kommer ikke over søsterens død; han kommer igennem den.

En film af Rolf Hamark. Dansk version: Anne Marie Boile Nielsen. Produktion: Hamark Produktion, Verbum Film og Materialecentralen. *Varighed: 20 minutter, Video/VHS*
Kr. 700,00
Udlejning: kr. 175,00

Konfirmationsgaven

- en novellefilm for konfirmander, forældre og præst.

"Konfirmationsgaven" er en flot, rørende og provokerende undervisnings- og novellefilm, der lægger op til debat om en lang række temaer, der er helt centrale for både konfirmander og konfirmandforældre: tillid, og det modsatte, i forholdet mellem teenagere og forældre, konfirmationsforberedelsens betydning og muligheder for konfirmander og forældre, de store spørgsmål om Gud, livets mening, det ondes problem etc. Filmen beskriver også ærligt de voksnes konflikter med og usikkerhed på sig selv og teenageren, Peter. Filmen vil også være velegnet ved konfirmandforældreaftener mv. Lærervejledning medfølger. En film af Per Söderberg. Dansk version: Per Melhof og Kai Vardrup. *Varighed: 26 minutter, Video/VHS*
Kr. 700,00
Udlejning, kr. 175,00

På sporet af evigheden ...

"På sporet af evigheden ..." er en helt ny film, produceret af fire danske præster: Mary Holm-Larsen, Søren Matthisen, Pia Sundsbøl og Henrik Bækgaard. Evigheden kan synes langt væk. Vi må tage billeder og følelser til hjælp, hvis vi vil opleve et glimt af den. Denne film vil sætte os på sporet, gennem et møde med mennesker, der har gjort sig erfaringer med evigheden på vidt forskellig måde.

Man kan tale om evigheden i forskellig betydninger; som lang tid, som livet efter døden og som en særlig kvalitet ved øjeblikket. I filmen her møder vi især evigheden i denne sidste betydning: Evigheden oplevet i særlige, fortættede øjeblikke, som

har fået dyb betydning for mennesker.
I filmen møder vi folk på strøget, en fodboldspiller, en nonne, en atomfysiker og en krigsveteran. Og hver især vil de sætte os på sporet af evigheden.

Varighed: 17 minutter, VHS/video
Kr. 700,00

Udlejning, kr. 175,00

Hej Peter

En film af Per Jensen og Niels Johansen.

»Hej Peter« er en dansk novellefilm om identitet og konfirmation. I filmen følger vi Peter fra den sidste lektion i konfirmationsforberedelsen, hvor spørgsmålet om identitet tages op, over lørdag aften inden konfirmationen, hvor Peter i en række flashbacks oplever glimt fra det sidste års mange forskellige og alligevel sammenhængende begivenheder, frem til selve konfirmationen.

Varighed: 34 minutter

Video/VHS kr. 700,00

SU-8 kr. 2.575,00

Udlejning: (16mm og video/VHS)
kr. 175,00

Filmbibelen

22 film à 20 minutter; filmatiseret bibelgenfortælling.

Rekvirér specialkatalog

To gamle venner

- en samtalefilm om døden

»To gamle venner« er en kortfilm for aldersgruppen 9-14 år om døden, sorg og begravelse. Den er meget vedkommende - uden at være sentimentalt pågående.

»To gamle venner« handler om to piger, Anna og Karin, på 9 og 11 år, hvis gode ven, en gammel dame, tante Lisa, dør. De to piger, der var de eneste, der kendte og besøgte den gamle dame, må ikke deltage i

begravelsen - det synes deres mor og fra ikke er passende - men det afholder nu ikke de to piger fra at prøve at få indflydelse på begivenhederne. Dansk version: Per Melhof
Produktion: Verbum Film, Solfilm og Materialecentralen.

Varighed: 24 min.

Video/VHS, kr. 700,00

SU-8, kr. 2.100,00

Udlejning: 16mm og video/VHS,
kr. 175,00

Videokassetter fra Verbum Film/RPC

Kassette A

Med Mette i kirke

En børnefilm for de 6-10 årige af Per Jensen. 8-årige Mette besøger en kirke; og de to lærer hinanden bedre at kende. Fortæller: Ove Sprogø. *Varighed: 12 min.* Undervisningsvejledning ved Niels Johansen.

Jonas

En tegnefilm for konfirmander, unge og voksne. En barok og humoristisk genfortælling af Jonashistorien. Dansk version ved Per Jensen. *Varighed: 10 min.* Undervisningsvejledning ved Thyge V. Kragh.

Kassette B

Jonatan - fåret der blev borte

En børnefilm for de 6-13 årige af Per Söderberg. En nutidig kortfilm, bygget over lignelsen om den gode hyrde. Dansk version ved Per Jensen og Niels Johansen. Fortæller: Merete Arnström. *Varighed: 10 min.* Undervisningsvejledning ved Niels Johansen.

Motti bor i Bangladesh

En børnefilm for de 6-13 årige. Om en 8-årig drengs hverdag i Bangladesh. Dansk version ved Per Jensen. *Varighed: 10 min.* Undervisningsvejledning ved Anne Marie Boile Nielsen.

Kassette C

Glashuset

Af Per Söderberg. En symbolsk, teologisk kvalificerende, fremstilling af den skæve fordeling af livets goder i

verden. Om at være blind for andres nød; selvom man bor i et glashus, hvor man selv går til grunde i mangel på nød. *Varighed: 10 min.* Undervisningsvejledning ved Per Rysgaard Jensen og Knud Lange.

Oh, Happy Day

En symbolfilm for unge og voksne om temaet "frelse", der samtidigt fremstiller Jesus som gadefejter. Af Per Söderberg. *Varighed: 10 min.* Undervisningsvejledning ved Erik Ågård.

Kassette D

Automania 2000

Tegnefilm om tvetydigheder i den teknologiske udvikling. For konfirmander, unge og voksne. *Varighed: 12 min.* Undervisningsvejledning ved Jens Brøndum.

Optrapning

En tre minutter kort film, der alene med lyd og to hænder giver en symbolsk fremstilling af voldens destruktive inert. For konfirmander, unge og voksne. Undervisningsvejledning ved Jens Brøndum.

Skabelse

En kortfilm for unge, konfirmander og voksne. Fem minutters billeddigt om naturens forunderlighed, set med øjet, gennem teleskop og mikroskop. Undervisningsvejledning ved Erling Agnild.

Kassette E

Frans af Assisi

En film af Per Söderberg og Per Jensen om Frans' liv og lære. Velegnet som debatoplæg om livsværdier; for unge, konfirmander og voksne. *Varighed: 16 min.* Undervisningsvejledning ved Frederik Hjerrild.

Det store gæstebud

En moderne genfortælling ved Per Söderberg af Jesu lignelse. Dansk tekst ved Per Jensen. *Varighed: 12 min.* Undervisningsvejledning ved Kjeld Hartvig.

Kassette F

Jesu mange ansigter

En film af Per Jensen om Jesus-billeder og Jesustolkninger fra oldkirken til moderne tid. Kan anvendes fra ca.

13 år. Med tilhørende diasserie (12 dias). Varighed: 14 min. Undervisningsvejledning ved Per Jensen og Erik Ågård.

Passion

15 minutters billeddigt/balletfilm. Poetisk fremstilling af Påskens fortællekompleks. Undervisningsvejledning ved Arne Bugge.

Kassette G

Blomsten

Af Per Söderberg. En symbolfilm om skabelse, syndefald og frelse. Varighed: 12 min. For konfirmander/unge og voksne. Undervisningsvejledning ved Benneth Østergaard Pedersen og Per Rysgaard Jensen
I Jerusalem

En film af Per Söderberg og Per Jensen. Filmen følger den stille uges begivenheder i Jerusalem. Varighed: 12 min. Undervisningsvejledning ved Erik Ågård.

Kassette H

Nøglen

En novellefilm af Per Söderberg for konfirmander og unge om kærlighedsbuddets praksis i dag. Dansk udgave ved Per Jensen. Varighed: 14 min. Undervisningsvejledning ved Erik Ågård.

Kassette J

Frøet

En kortfilm for undervisere i kirkeligt børnearbejde og for forældre. Et oplæg til diskussion af børneopdragelse og kristen børnelærdom i familien og i børnearbejdet. Varighed 20 min. Dansk version og undervis-

ningsvejledning ved Anne Marie Boile Nielsen.

Kassette K

Klokken

En børnefilm for de 6-10 årige af Per Jensen og Niels Johansen. En kirkeklokke fortæller om livet til hverdag og fest: søndagens gudstjeneste, barnedåb, konfirmation, bryllup og begravelse. Varighed: 15 min. Undervisningsvejledning ved Niels Johansen.

Pris pr. kassette (video/VHS) kr. 700,00

Udlejning: kr. 175,00

Fig. titler udlejes også som 16-mm film:

Blomsten

Frans af Assisi

Frøet

Glashuset

I Jerusalem

Jesu mange ansigter

Jonas

Jonatan - fåret der blev borte

Klokken

Med Mette i kirke

Nøglen

Oh, Happy Day

Det store gæstebud

Udlejning: kr. 125,00

Adresseliste til organisationer og forlag, der har AV-materiale af relevans for undervisningen i kristendom:

Felix Film, Korskærvej 25, 7000 Fredericia. Tlf. 75930055

Statens Filmcentral, Vestergade 27, 1456 København K. Tlf. 33132686

Folkekirkens Nødhjælp, Skt. Pedersstræde 3, 1453 København K. Tlf. 33152800

Gyldendal AV, Lindgreens Allé 12C, 2300 København S. Tlf. 33936622

Studium Skolemateriel (Esselte), Aldersrogade 3A, 2100 København Ø. Tlf. 31203444

Nyt Nordisk Forlag, Købmagergade 49, 1150 København K. Tlf. 33111103

Asschehoug, Klosterrisvej 7, 2100 København Ø. Tlf. 31294422

Dansk Missionsråd, Sankt Lukasvej 13, 2900 Hellerup. Tlf. 31612777

Dansk Santalmission, Købmagergade 67,5., 1150 København K. Tlf. 33938095

Det danske Missionsselskab, Strandagervej 24, 2900 Hellerup. Tlf. 31629911

Brødremenighedens danske Mission, Nørregade 14, 6070 Christiansfeld. Tlf. 74562233

Dansk kirke i Udlandet, Nørrevænget 43B, 5100 Odense. Tlf. 66139531

Det økumeniske Fællesråd, Nørregade 11, 1165 København K. Tlf. 33155927

Katolsk Video Produktion (KVIP), Sct. Kjeldsgade 3, 2100 København Ø. Tlf. 31209337

Spørg i øvrigt på din Amtsentral og kig i katalogerne fra Landscentralen for UVM, Ørnevej 30, 2400 København NV. Tlf. 31107733

Materialecentralen

Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C Tlf. 31 24 92 50

Ill. fra "Dias til kirkeåret I", AV-edition
"Du wirst ein Kind Empfangen", Schnaltar Mauer bei Melk

Mariæ bebudelsesdag

Meditationsprædiken med dias- og musikledsagelse.

Ved sognepræst Henning Talman

Henvisninger til musikken:

1. Joh. Seb. Bach: 2. sats Adagio fra Concerto II, BWV 593.
2. Johann Pachelbel: Magnificat-fuga, Secundi toni nr. 10
3. J. F. Dandrieu: Fra "Premier Livre d'Orgue: Magnificat, PleinJeu (p. 23)
4. J. K. F. Fischer: Præludium i D-dur
5. Joh. Ludwig Krebs: Præludium i B-dur, molto adagio

Præludium: Mogens Wøldikes orgel-koral "Nu kom der bud fra englekor"
 Motet: Hans Leo Hasslers "Dixit Maria" med dansk tekst
 Postludium: Johann Pachelbel: Toccata i C

1. Rørfl. 8', Quintadena 8'
2. Rørfl. 8', Fe. 2', Sub. 16', oct. bas 8' + Koppel
3. Principal 8', Mix IV, Sub 16', oct. bas. 8' + Koppel
4. Rørfl. 8', Ged. 8', Oct. 2', Sub. 16', oct. bas 8' + Koppel
5. Quintadena 8', Quart 2', Rørfl. 2'.

Henvisninger til dias:

Dias til meditationsprædiken kan f.eks. hentes fra serierne:
 "Bibelens Land" af Anker Gjerding, Materialecentralen
 "Dias til kirkeåret I" Advent, Jul og Helligtrekonger, AV-edition/Materialecentralen
 "Billedcyklus over Jesu liv" af Adi Holzer. Materialecentralen/Religionspædagogisk Center 1989
 "Jesusfortællinger" af Kaj Mogensen, Nyt Nordisk Forlag
 "Jesu barndomshistorie" af Svend C. Dahl, Aschehoug

Meditationsgudstjeneste Mariæ Bebudelse 1988

Umiddelbart efter salmen før prædiken slukkes alt el-lys.

Bekendtgoerelser

Textlæsning:

Lk. 1,26-38 (1. texttrække)

Bill. 1 ørkenlandskab

Musik 1

Vi kan ikke tænke os Jesu komme til verden – og dermed Mariæ bebudelse – uden forjættelserne: Guds løfter til sit udtørrede, golde og forpinte folk, der ventede på Guds indgriben. De har lydt igennem hele bibelen, men stærkest hos profeterne, og vi tænker vel nærmest på Esaias.

Bill. 2 frugtbart landskab

Som når han taler om, at ørken og hede skal fryde sig; ødemark juble og blomstre, blomstre frodigt som rosen! Eller når vi hører, at der skal skyde en kvist af Isais stub. – Isais stub har jeg altid forestillet mig som det afhuggede, det visnede, man ikke kunne vente sig noget nyt livsskud af.

Bill. 3 skuddet fra Isais stub

Det er altid Guds evangelium, forjættelse til os, at hvor goldt og vissent og håbløst, det end ser ud i et folks eller et menneskes liv, så har Gud altid mulighed for at få noget nyt, friskt og levende til at bryde frem igen.

Billedet bliver stående.

Musik 2

Bill. 4 engel, der bebuder for Maria

ENGLE fatter vi jo ikke. – Vores oplyste fornuft forbyder os at forestille os den slags overnaturlige væsener. Men Gud fatter vi dog i den forstand heller ikke. Hvis vi med vores realistiske fornuft nægter at tro på engle, måtte vi dog også nægte at tro på Gud!!

Men for Gud er alting muligt! Selv at have nogle sendebud, som han i særlig situationer sender til mennesker for at forkynde sit budskab. Og måske går der til dagligt langt flere budskaber fra Gud til hver enkelt af os gennem hans engle (måske i skikkelse af vore nærmeste), end vi overhovedet forestiller os.

Men, hvordan kan vi, hvis vi skulle lade vor fantasi få frit løb, forstille os, at en virkelig Guds engel skulle kunne vise sig for os? Kunne det ske på nogen anden måde, end at vi pludseligt oplevede, at et mægtigt lys omsluttede os?

Bill. 5 Maria, der ser lyset vælde frem.

Det lys, der på én gang virker så skræmmende på os i al dets overvældenhed – og samtidigt drager os så fantastisk.

Vi véd, at dette lys er overnaturligt. Det er Gud, Herrens selv, vi her står overfor.

Vi skræmmes og vil flygte. Men alligevel véd vi, at det ville være vort livs fortællelse, hvis vi gjorde det.

Det lys står vi overfor, hver gang Gud møder os!

Bill. bliver stående.

Musik 3

Bill. 6 Maria som himmeldronning

Hvad er det da for et verdens- og livs-omvæltende budskab, Gud sender sin øverste engel – Gabriel – for at forkynde – ikke blot for Maria, men også for os?

Jo, dette utrolige; at denne lille, fattige bondepige, fra en lille landsby i et lille land skulle blive moder til Guds Søn. – Selv Josef er skeptisk.

Bill. 7 M. som den unge pige.

Det er da den første begyndelse til det, der blev det grundlæggende i hele Jesu forkyndelse: at der ikke er noget så ringe og så småt, at hele Guds rigdom af velsignelse ikke hviler over det!

Så selvom hun – blandt alle mennesker – kunne kaldes den af Gud særligt benådede, er det stadig et mysterium af evangelium, godt englebudskab til enhver, der føler sig så ringe og forladt, at Guds frygtindgydende kærligheds velsignelse hviler også over os – hvor uforståeligt det end kan synes os.

Bill. 8 indtoget i Jerusalem

Og budskabet om, at dette barn, der skal fødes i al mulig fattigdom og ringhed og leve et liv i foragt og lidelse skal blive verdensherskeren – Kongen over Jacobs hus til evig tid – Guds nye indgriben til frelse for al verden – det påskebudskab, vi nu er på vej til. "Derfor skal også det, der fødes, kaldes helligt, Guds Søn".

Bill. bliver stående

Musik 4

Bill. 9 M. knælende

Maria fattede det ikke – at hun skulle blive bærer af denne Guds frelsende velsignelse. – Og vi fatter det heller ikke, at Gud lægger så store gaver i små menneskers hænder.

Men selvom hun intuitivt så, at det på mange måder ville blive én stor lidelse for hende, faldt hun ned og sagde de store ord: "Se, jeg er Herrens tjenerinde! Mig ske efter dit ord!" Måtte det være noget af det vigtigste, Maria i dag har at lære os: altid at kunne sige: se, jeg er Herrens tjener eller tjenerinde; mig ske efter dit ord!

Hvad der end sker os i vores liv; hvordan det end former sig; hvordan det end går det eller dem, der er os kærest, at vi dog vover at tro, at Gud ved sin søn har sat os ind i den skare at tjenerne, der altid er rede til at leve på og af hans ord – koste os, hvad det må, så at vi altid kan sige: mig ske efter dit ord!

Bill. bliver stående.

Musik 5

Textlæsning Lk. 46-56 (2. ekstrække)
Lovprisning og apost. velsignelse.

Motet

Det elektriske lys tændes umiddelbart efter motetten.

Ill. fra "Dias til kirkeåret I", AV-edition "Siehe, dein König", Joachim Klos

Klovner i kirken

Af Magdalena Karlsson

Oversat fra tidsskriftet "Barn och Familj"

Til en ungdomsgudstjeneste i vores kirke, fik jeg og nogle piger i 11-12 års alderen til opgave at skrive og opføre et drama. Vi mødtes, tog fat på lidt leg og enkle drama-øvelser. Herefter begyndte vi at lægge hovederne i blød. Alle ideer og forslag til dramatiseringen ville blive accepteret, vi havde frie hænder og alt kunne ske. Det blev en spændende opdagelsesrejse.

– Vi kan måske være klovner, sagde en af pigerne. Et muligt tema for gudstjenesten kunne være, at alle mennesker havde lige værdi. Efter nogen tid blev vi enige om at udforme dramaet således:

Klovnerne i vort cirkus skulle være så ens som muligt. Men så skulle der komme en klovn, der var anderledes og derfor skulle han mobbes af de andre. Til at begynde med handlede det for os om, hvordan vi mennesker kan være mod hinanden, men jo mere vi

arbejdede med tanken, viste det sig, at der var en anden dimension i temaet:

Det handlede også om Guds egen Søn, som kom til verden for at frigøre os fra døden, om hele frelseshistorien hvor Jesus viser os vejen tilbage til Gud, vor Far.

Vi valgte at have en fortæller med under dramaet. En fortæller, der læste op, uden nødvendigvis at kunne ses mens de fem aktører mimed. Vi gjorde flittigt brug af musik, det var en far til en af pigerne, som spillede guitar og passede en båndoptager. På guitareren kunne han illudere cirkusstrommen, skøn musik, små spinkle toner, pistolskud osv. På båndoptageren havde vi indspillet cirkusmusik.

Vore skuespillere måtte være både cirkusartister og klovner.

Deres dragter bestod af hvide overalls,

helt enkelt syet af et gammelt lagen med store knapper i forskellige farver. Når klovnerne var artister, var de blot klædt i overalls, som klovner tog de røde næser på af malede æggebakker med elastikker i. Når de skulle være forskellige klovne, havde de forskellige huer på, når de skulle være ens, havde de ingen huer på.

Den klovn, som blev dræbt midt i stykket, var samtidig den nye klovn med helt andet tøj på – gammelt laset tøj. Sådan var vores udstyr, men det kan naturligvis tilpasses alt efter, hvor mange man er i gruppen osv.

Vi valgte at lade klovnerne sætte lidt sceneri op ved deres første entré i kirken. Et malet lagen på et stativ var baggrundskulisse, en rullemadras og en stol blev placeret midt på gulvet, en cirkusplakat på en stang i forgrunden. Så var cirkus kommet til byen og spillet kunne begynde!

MIO PAPA OG KLOVNERNE I CIRKUS TELLUS

Der var engang et cirkus

Cirkus Tellus!

– Skabt af den store cirkusdirektør Mio Papa.

Cirkus'et havde en gang været vidt berømt fremfor alt for de fantastiske klovner.

Cirkusdirektøren elskede hver eneste af klovnerne, de var alle forskellige.

Mio Papas klovner kunne alle slags kunster.

Men nu var den gyldne tid for Cirkus Tellus en saga blot. Det var noget, man talte om, de fleste troede ikke engang på, at de glørværdige dage havde eksisteret. En dag havde klovnerne pakket deres ting sammen.

og havde smidt cirkusdirektøren ud

og så fortsatte de for sig selv.

Hvad skulle de dog med en cirkusdirektør? Det var jo dem, der var populære!

De kunne udmærket klare sig selv. Nu havde klovnerne helt tabt stilen.

(imens læses)

Som en alvorlig infektion havde ensretningen spredt sig og taget overhånd. Den ene lignede den anden, den anden lignede den tredje, fjerde, femte, ens, ens, ens, ens. Og hvis nogen vovede at være anderledes...

Så blev der ballade, som altid endte med en tragedie.

Ja, det var begyndt at gå tilbage for Cirkus Tellus.

Men... man havde et håb. Nogle talte om at cirkusdirektøren havde en søn.

Man fortalte, at cirkusdirektøren på trods af at de havde behandlet ham så dårligt, ikke havde forladt dem i sine tanker og i sit hjerte og at han havde en plan for hvordan han en dag skulle hjælpe og befri dem fra deres bedrøvelige kunster, som jo blot ville ende med at Cirkus Tellus måtte lukke. Så nogle begyndte at vente og håbe på cirkusdirektørens søn.

Cirkusartisterne kommer ind til musik og sætter sceneriet op til cirkus.

Cirkusartisterne stiller sig op på række og bukker for publikum.

Klapsalver og jubel fra artisterne, gerne vendt imod et kors. Artisterne går ud.

Forskellige klovner kommer ind og bukker lidt uordentligt.

Klovnerne gør forskellige kunster.

Klovnerne ud.

De forskellige klovner går med kostbare miner lige over scenen med hver sit habengut.

Den sidste klovn giver et spark i luften.

Klovnerne forsvinder "ud".

Til taktfast musik kommer de ens klovner frem og opfører lidt kunster, f.eks. to langsomme kolbøtter, vinker spagt til publikum, smiler "dødt", tumler og falder. Alle efteraber hinanden.

en klovn bryder ud af ensretningen, og der opstår kaos og skænderi. Den klovn, der er anderledes, dør.

Efter et øjeblik's begravelsesstemning bæres klovnen ud af scenen. De tilbageblevne 4 klovner stiller sig nu op på scenen.

Klovnerne sukker dybt.

En af klovnerne samler de andre om sig og fortæller:

Nogle håber, mens andre bare vender ryggen til. Nogle går med hån og grimasser ud. Alle klovner, undtagen een går ud.

Så en dag kom en ny klovn til Cirkus Tellus.

Han havde nogle nye kunster, som man aldrig havde set magen til i Cirkus Tellus. Nogle synes mægtig godt om dem og ville med det samme lære dem selv.

*Og den nye klovn lærte villigt fra sig af sine kunster. Somme-
tider talte den nye klovn om et større cirkus,*

*hvor man skulle lære helt fantastiske kunster og få lov at leve
sammen med cirkusdirektøren. Så begyndte nogle at forstå,
at den nye klovn med de lasede klæder var cirkusdirektørens
søn.*

Men de fleste blev meget vrede.

*De begyndte at se den nye klovn som en trussel og en fare.
Den nye klovns kunster slog godt an, han gik lige ind hos
folk og de andre blev misundelige. Den nye klovn måtte
skaffes af vejen.*

Nu havde man bestemt sig.

*Man troede naturligvis, at nu, når den nye klovn var død,
ville alt blive som før i Cirkus Tellus. Men...*

*det blev aldrig mere som før. De, som havde fulgt ham, kun-
ne ikke få ham ud af deres tanker, deres kunster var for be-
standig blevet anderledes.*

*De ventede på den nye klovn, håbede, at han en dag ville
komme tilbage og hente dem til "Det store Cirkus" som han
havde lovet. Bare han nu ikke virkelig var død.*

*"Vær ikke bange og giv ikke op. Tro på min Fader og tro på
mig. I min Faders hus er der mange boliger, jeg går bort for
at gøre en plads rede for jer. Og en dag kommer jeg igen og
tager jer til mig, for at hvor jeg er, dér skal også I være.
Som Faderen har elsket mig, således har jeg også elsket jer;
bliv i min kærlighed. Fortsæt med mine kunster, tilgiv hinan-
den og lær andre den største kunst, jeg lærte jer, nemlig...*

Klovnene, som har ventet lidt, opdager den fremmede
klovn, som kommer gående og dansende op ad midtergan-
gen. Han kalder med et fløjt på de andre. Så kommer den
nye klovn frem og gør kunster.

Den nye klovn lærer de, der vil, sine kunster. Efter at det
er mislykkedes et par gange, går det helt godt.

Den nye klovn fortæller om sine planer til nogle interesse-
rede.

Een/nogle stykker forstår og vil fortælle det til de andre.

andre skubber den klovn til side, som vil fortælle og stiller
sig i protest-position.

De misundelige klovner fører med en ildevarslende gestus
deres hænder hen over deres halse.

De misundelige klovner griber den nye klovn, stiller ham
op på stolen med armene ud og så skyder de på ham med
vandpistoler. Den nye klovn dør og synker langsomt sam-
men på stolen, alle andre klovner forsvinder ud.

Til spæde guitartoner vækkes klovnene til live igen. Op af
brystlommen tager han et brevpapir og en kuvert, skriver
en besked. Han tager også fire røde hjerter frem og stopper
dem i kuverten, som han lægger på stolen før han går ud.

En af de klovner, som havde fulgt den nye klovn, fremfører
nogle af hans kunster, spejder efter ham osv.

Med et suk sætter klovnene sig på stolen, men springer hur-
tigt op igen, fordi han har opdaget brevet. Klovnene læser:

Klovnene tager hjerterne frem, tæller dem omhyggeligt, der
er et til hver. Han løber ud og henter de andre, stiller dem op
på en række og fastgør med en sikkerhedsnål et hjerte på
brystet af hver især og til sidst ét på sig selv.

Her slutter klovne-dramaet til smukke guitarakkorder og klovnerne danser ud samme vej som den nye klovn. Vi havde
valgt til allersidst at gå frem og sige:

Jeg tror, at dette er beretningen om os, om vores jord, om Gud og Jesus. Hver dag mobbes, undertrykkes eller dræbes men-
nesker, fordi de ser anderledes ud, tænker anderledes, har en anden tro.

Men Gud har skabt og tænkt os som forskellige fra begyndelsen. Gud ville og vil stadig hjælpe os. Han sendte sin eneste
søn, men ikke alle forstod, at det var ham. Han var anderledes. Man dræbte ham. Men han opstod og lever stadig. Og i dag,
2000 år senere, er han stadig midt iblandt os for at hjælpe os. Ikke engang døden kunne sejre over Guds egen søn, han stod
op igen og sejrede over døden.

Dette er ikke et eventyr.

Vi må tro, at han er levende midt iblandt os. Vi må leve og lære de kunster, han viste os, nemlig...

At vi må elske hinanden!

NYE BØGER OG MATERIALER

FRIHED – idé og virkelighed
red. Arne Grøn og H. C. Wind
200 sider – kr. 188,-
Forlaget ANIS

Frihed er blevet hovedordet i 1989 og 90. Sidste år fejrede vi 200 året for den franske revolution. I 1789 rejste den franske land- og bybefolkning sig mod det gamle styre. Bønderne angreb herregårde og slotte og brændte de arkiver, som indeholdt godsejernes privilegier. I byerne med Paris i spidsen bevæbnede småborgerskabet sig. I slutningen af 1989 og i begyndelsen af dette år har vi set hvordan foråret for alvor bryder frem i en række østeuropæiske lande. Drivkraften såvel i den franske revolution som i forsøget på at indføre demokratiske tilstande i de østeuropæiske samfund er troen på menneskets frigørelse fra fattigdom, nød, uvidenhed og politisk undertrykkelse.

Dette frihedssyn har sin helt klare baggrund i det kristne menneskesyn og den filosofiske tradition i Europa. Sidste år arrangerede det teologiske fakultet en række forelæsninger med dette emne. Og resultatet foreligger nu i bogform, hvor frihedsproblemet behandles fra en lang række synsvinkler. Vi får artikler om Luthers frihedsopfattelse og dermed om hans menneskesyn, om viljens bundethed eller frihed. Bibelteologi og nutidige filosofiske og teologiske overvejelser er med i antologien (f.eks. Løgstrups skabelsesteologi og metafysik). Det lyder måske alt sammen lært og vanskeligt tilgængeligt. Men det passer ikke. Bogen er i virkeligheden let at gå til. Den behandler et emne, som både er sprængaktuelt og grundlæggende for vores forståelse af os selv og vores livssituation. Bogen er velegnet til den kirkelige voksenundervisning, studiekredsarbejdet og lign.

Henning Nørhøj

DEN SØRENS KIERKEGAARD
af Ole Morsing
254 sider – kr. 195
Forlaget ANIS

Bogen om Søren Kierkegaard har undertitlen: "Studier i lidenskab, bevidsthed og gentagelse. Poetiske, filosofiske og religiøse læsninger". Ole Morsing vil med sin Kierkegaard-bog skildre Kierkegaards forsøg på at finde et livssyn, idet forfatteren koncentrerer sig om de 3 centrale begreber: "lidenskab, bevidsthed og gentagelse". Hvordan er forholdet mellem lidenskab og bevidsthed – og hvordan forholder disse sig til Kierkegaards nøglebegreb "gentagelse"? Vi kommer vidt omkring i Kierkegaards forfatterskab, hans forhold til Mozart og musikken, til poesien, religionen og filosofien.

HN

Det begyndte en torsdag
af Gurli Vibe Jensen
med illustrationer af Maj Widell.
Forlaget Aros 1985
32 sider. Kr. 48,-

En meget fin tekst, der fortæller om nadveren i et sprog, unge kan forstå.

Gerhard Pedersen:
Glæden ved stilheden –
en bog om bøn.
Unitas forlag 1989. 95 s.

Det er en gedigen, smuk og brugbar bog, Gerhard Pedersen har lavet, en god blanding af sober teologi og frimodighed til at tale enfoldigt og enkelt – sagt med et gammelt forkæret ord: at være from. Det gælder både hans indledning på 30 sider og det udvalg af bønner, bogen indeholder. De fleste er oversat fra især engelske og svenske kilder, et udpluk af især engelske og svenske bønnebøger, der dog indeholder mange klassikere fra både nyere og ældre kirkehistorie.

Bogen er dels præget af at være skrevet for KFUM og KFUK, hvor stoffet (og vel også indholdet) er disponeret efter (og bestemt af) De unges Sangbog, og dels af inspirationen fra et engelsk præsteseminarium og dets fromhedsliv. Deri ligger også dens svagheder: Den er ret traditionel, pæn, en bønnebog for de fromme. Det er legitimt, og den er en god hjælp for andagter og lignende i dette miljø.

Men jeg savner dog en central dimension ved bøn: Bøn er ikke kun stilhed, og bøn udspringer ikke kun af bibellæsning. Bøn er vel også det at råbe op, at have frimodighed til at sige, hvad vi er glade for, hvad vi er bange for, hvad vi håber på. Det er vel ikke tilfældigt, at de politiske gudstjenester i de senere måneder i Østtyskland kaldtes for "bøn". Politisk information som råb til forandring er vel også bøn. Har vi ikke netop i bønnen lov til at tale vores eget sprog, uden at gemme os bag det traditionelle? Sådan som tolderens gjorde: Ikke en pæn liturgisk fromhedsøvelse, men et ganske uliturgisk råb om hjælp. Denne dimension savner jeg i bogen: Tolderens bøn som et kritisk korrektiv til "stilhedens" fromme andagtsøvelser.

Men når det er sagt, må jeg dog samtidigt give Gerhard Pedersen en ros: De bønner, der rørte mig mest i bogen, er dem, han selv har skrevet, her formår han at gøre sig fri fra det traditionelle fromhedssprog, kan tale om "knus" og vandet fra "bruseren". Det ville være dejligt, om Gerhard Pedersen engang slap gelænderet fra traditionen og udgav en bog med egne bønner.

Eberhard Harbsmeier

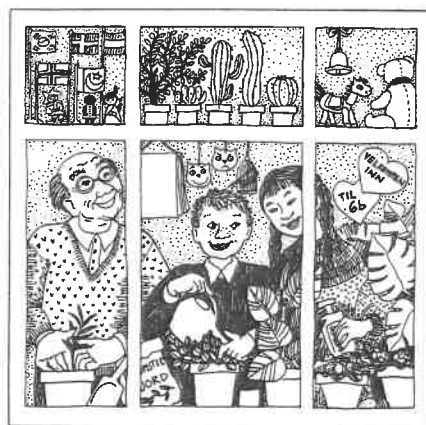
**Kirke – skole – stat
1739-1989**
Red.: Brynjar Haraldso
220 sider, illustreret
IKO-Forlaget 1989. N.kr. 150,-

Kristendomsundervisning er ikke kun en forpligtelse for skolen og for kirken, men også en mulighed at samarbejde om for begge. Naturligvis har de to institutioners kristendomsundervisning hver sit særkende og sine særlige udfordringer, men fælles udfordringer gør sig også gældende.

Tre nye udgivelser drøfter forholdet mellem skole og kirke – på norsk. Det er det norske Institutt for Kristen Oppseding, der herved både markerer 250 året for indførelsen af almueskolen i Norge og samtidig peger på muligheder for og opfordrer til et lokalt samarbejde mellem skole og kirke.

Situationen i Norge for et muligt samarbejde er naturligvis forskellig fra vores danske; men derfor kan vi alligevel hente inspiration og udfordringer – og det er ingen mangelvare i disse tre udgivelser!

"Kirke – Skole – Stat 1739-1989" beskriver i seks overskuelige artikler hvorledes forholdet mellem skole og kirke er forløbet i det brogede spændingsfelt, den generelle samfundsudvikling har givet rum for. Det norske samfund har naturligvis undergået en mægtig forandring i disse år, hvilket selvfølgelig også gælder for skole/kirke forholdet. Bogens to sidste kapitler reflekterer over, hvad den historiske beskrivelse af forholdet kan bruges til, idet perspektivet drejes mod nutiden og den nære fremtid. Det er to udfordrende artikler: Ivar Asheim understreger det modsætningsfyldte,

«Skulen som kulturverkstad»

Første idebok om Praktisk, sosialt og kulturelt arbeid i skolen.

Skulen som kulturverkstad
Af Kjellfrid Mæland
217 sider, illustreret
IKO-Forlaget 1989. N.kr. 154,-

mén alligevel nødvendige afhængighedsforhold, der må være bl.a. i mødet med den fælles udfordring, det er at skabe mulighed for ressourcer og livsrum for hjemmene. Erling Birkedal er mere kontant i sine ønsker: der bør bl.a. etableres et aftalt forpligtende samarbejde for begge parter. I denne ellers meget fine bog savnes blot et væsentligt element, nemlig de børn og unge, der skal undervises. Der mangler simpelthen nogle beskrivelser af dem, deres erfaringsrum, præget som det er af også andre medier og massekulturens veltilrettelagte iscenesættelser af liv. Hvor er der hos børnene/de unge rum for det, der er kristendomsundervisningens anliggende?

En forståelse for børn og unges situation spændt ud mellem familien, det kulturelle liv i al sin utrolige mangfoldighed og endelig børn og unges egne forsøg på iscenesættelse af liv, spiller en større rolle i "Skulen som kulturverkstad". Et af de obligatoriske emner i den norske grundskole er "Praktisk, sosialt og kulturelt arbeid", det er et omfattende emne der både udfordrer skolen og dens mulige samarbejdspartnere. Den udfordring, der ligger i et skole/kirkesamarbejde om praktisk, socialt og kulturelt arbejde, tages op i denne bog. Og ikke nok med at denne udfordrings mulighed analyseres; over halvdelen af bogen er fyldt med ideer og afprøvede undervisningsskitser, som ud fra forskellige synsvinkler giver "opskrifter" på un-

Skole og kirke, ideer til samarbejde
studiehæfte 23 sider, illustreret
Red.: Randi Jørgensen/Litha Lund
IKO-Forlaget 1988. N.kr. 30,-
Selve bogen "Skole og Kirke – ideer til samarbeid"
IKO-Forlaget 1986. Nkr. 70,-

dervisningsforløb hvor et skole/kirkesamarbejde er næsten uundgåeligt.

At et samarbejde mellem skole og kirke ikke er noget, der kan etableres med blot nogle gode intentioner og en håndfuld bøger som ballast, ved man i Norge. I 1986 blev bogen "Skole og kirke – ideer til samarbeid" udsendt som inspirationsmateriale for eksisterende og nyetablerede skole/kirkesamarbejder. I tilknytning til denne bog udsendtes i 1988 et studeioplæg som i seks veldisponerede afsnit lægger op til værdifuld debat og nødvendige afklaringer i forholdet mellem skole og kirke mht. egenart, hvordan samarbejde, forhold til forældrene mm. Forslagene til forberedende læsning inden hvert tema inddrager også Mønsterplanen (bestemmelserne for skolens undervisning). Hæftets sigte er at fastholde den proces, et skole/kirkesamarbejde må være; studiekredse med dette hæfte som udgangspunkt undgår ikke at skulle tage stilling til både principielle og konkrete spørgsmål.

De tre bøger er meget anbefalelsesværdige, hver på sin måde bidrager de til at skole/kirkesamarbejdet ses under nye og aktuelle synsvinkler. Her er bud til undervisere i kristendom i både skole og kirke, tilbage er blot at spørge: hvornår får vi tilsvarende udfordringer tilpasset vores danske situation?

Peter Green Sørensen

Skak

...men for en springer er der håb!

Et kirkespil om det moderne menneske, der i sin jagt efter succes og lykke, har glemt at leve, at være menneske. Og som daglig skjuler sig bag sin maske.

Der var engang en by, der hed Tornerose, en by med bager, borgmester, politibetjente og en cirkusdirektør. En rar lille by, til den dag hvor den onde fe dukkede op med sin succespakke og sin egen plastic-sortte garde.

"Hermed åbner jeg pakken", deklamerede borgmesteren, men der er ingenting i den. Jo, et ur, et spejl og en maske, og det er måske dér, successen ligger. En fabrik bygges til maske-masseproduktion, og alle i den rare, lille by bliver ens og succesfulde. Slut med pjat og næstekærlighed. Alle i Tornerose by er ifølge et borgmesterligt cirkulære forpligtede til at være lykkelige og ens, fra skole til grav.

Men som i alle gode eventyr, er der en oprører, der sætter spørgsmålstegn ved den officielle maskepi. En klovne-maske skal få alle til at le, hvor succes-masken bare skal skjule, at det hele er til at græde over.

Stykket "Skak... men for en springer er der håb!" er et kirkespil, men det vil også være oplagt i eksempelvis konfirmandundervisningen, evt. som læsestykke.

Niels Johansen

Skak... men for en springer er der håb!

Religionspædagogisk Center/Materialecentralen 1989

Kr. 125,- med kopiret

Kassettebånd med musik til stykket:

Kr. 98,-

Midt i livet

Det hænder, at livet er slut – midt i livet. Og når man selv er fjorten år, og ens storesøster, der er 18 år gammel, bliver syg og dør, er alting pludselig anderledes.

Micke på fjorten år spiller hovedrollen i den svenske undervisnings- og novelfilm "Midt i livet", der nu er kommet i dansk udgave. Hans storesøster, Camilla, er – som Micke – udadrettet og med mod på livet. Men Camilla bliver syg af kræft, og Micke vil ikke acceptere, at hun snart vil dø. Men han må arbejde sig gennem tabet og sorgen, alene og sammen med sine forældre. Micke kommer ikke over søsterens død; han kommer igennem den. Filmen griber nænsomt – men samtidig meget ærligt – fat om sit emne, og manuskriptet til filmen er blevet prisbelønnet af den svenske kirkes AV-fond.

Midt i livet

af Rolf Hamark

20 minutters spilletid

Undervisningsvejledning ved Anne Marie Boile Nielsen.

Religionspædagogisk Center/Materialecentralen 1990

Salg, Video/VHS kr. 700,-

Udlejning kr. 175,-

2. gennemreviderede og forøgede udgave af dr. theol., professor E. Thestrup Pedersens bog: "Jesu forkyndelse – fortolkning af udvalgte tekster fra de synoptiske evangelier" foreligger på Unitas forlag 1989.

348 sider. Med udvidet noteapparat og litteraturlister, og med ajourføring i forhold til den nyeste forskning.

Pris kr. 258,-

KFUM og KFUK for børn 3.

Idéhæfte for børnearbejdet.

Redigeret af Ruth Bjerregaard (Jørgensen) og Bodil Bach Henriksen.

Unitas Forlag:

78 sider. Kr. 40,- Rigt illustreret af Hanne Helms.

Hæftet indeholder masser af ideer til f.eks. drengeaktiviteter, beskæftigelse med natur, om den redigerede verden (TV, aviser m.m.), dramatisering af bibelhistorie, om den store verden (mission), litteratur brugt i klubben. Hæftet er velegnet til brug i alle børneklubber, også selvom de ikke har etiketten KFUM og KFUK på sig.

"Mennesket" og "Gudstjenesten" er tema for to nye udgivelser i serien "Den kristne Børnelærdom"

Den kristne børnelærdom

"Mennesket" og "Gudstjenesten" er tema for to nye udgivelser i serien "Den kristne børnelærdom".

"Mennesket" er skrevet af Annelise Søndengaard og Finn Vejlgård Pedersen. Dette hæfte sætter via fortællinger barnet ind i en ramme med slægten, historien og kristendommen som det afgørende. De to forfattere har brudt med seriens traditionelle opbygning og ladet sig inspirere af fortællingen som det centrale pædagogiske middel i undervisningen af børn.

"Gudstjenesten" er temaet for hæftet af Lis Bisgaard og Karen Lundblad. Hæftet følger kirkeårets gang i 8 kapitler med flg. temaer: Søndag, Pinse, Høst, Verdens dag, Allehelgen, Jul, Fastelavn og Påske.

Begge hæfter, der vil være meget anvendelige i den indledende konfirmandforberedelse, indeholder arbejdsark med kopiret.

Annelise Søndengaard og Finn Vejlgård Pedersen: *Mennesket* kr. 100,-
Lis Bisgaard og Karen Lundblad: *Gudstjenesten* kr. 100,-

Ny Bibel til danskerne

Bibelen er blevet oversat til nutidsdansk.

Bibelselskabets generalsekretær, Niels Jørgen Cappelørn, fortæller, at når Bibelen må oversættes igen med års mellemrum – er det fordi ethvert levende sprog ændrer sig. Ord forandrer sig, forældes eller mister helt deres betydning.

Hvem forstår i dag f.eks. indledningen til Davids Salme 2: "Hvorfor fnyser hedninger, hvi pønser folkefærd på, hvad fåfængt er?" I den nye oversættelse lyder verset nu sådan her: "Hvorfor er folkene i oprør og lægger planer, der ikke kan lykkes?" Målet er at få oversat Bibelen til et nutidigt dansk, som læses og forstås af ethvert læsevante og hørevante menneske. Og oversættelsen er en balancegang mellem et gammeldags, kirkeligt museumssprog og det simple, ofte forfladigede og næsten platte dagligdagsprog.

I alt 100 oversættere, sprogkonsulenter, lektører og andre rådgivere har arbejdet på opgaven i flere år. Resultatet er en såkaldt prøveoversættelse af Bibelen. Det næste års tid vil oversættelsen komme til høring blandt

brugerne og blive bearbejdet på grundlag af de henvisninger og forslag til ændringer, som Bibelselskabet håber, folk vil bidrage med.

Når revisionsfasen er slut, indstilles oversættelsen til autorisation hos Kirkeministeriet. Derefter forelægger kirkeministeren den for Dronningen, som er autorisationsmyndigheden. Men inden da har biskopperne udtalt sig om oversættelsen, og det samme har landets to teologiske fakulteter.

Først, når Dronningen har autoriseret oversættelsen, vil den afløse den gamle som officiel kirkebibel.

Den danske bibel, som vi kender den i dag, består af Det Gamle Testamente i en oversættelse, som blev til i 1920-erne og autoriseret i 1931, og af Det Nye Testamente i en oversættelse fra 1930-erne og autoriseret i 1948.

Sidste gang, Bibelen blev oversat samlet var i 1740.

Det Gamle Testamente, altså den del af Bibelen, der handler om tiden op til Jesu fødsel, er overleveret til os på hebraisk og Det Nye Testamente, der handler om Jesus, er overleveret i et græsk folkesprog, der kaldes koinegræsk. Begge sprog er "døde", dvs. at de i dag ikke længere tales nogle steder.

Konference arrangeret af Det økumeniske Center i Århus

"– En brik i spillet...?"

En konference om demokrati på Århus Universitet d. 30. juni-5. juli 90

Har vi alle reel medindflydelse i vort demokratiske samfund? Får vi den information, der er nødvendig for at kunne tage stilling? Hvem lovgiver? – Politikere, embedsmænd eller interesseorganisationer? Hvor stor betydning har de økonomiske interesser for samfundets udvikling? Er demokratiet i krise?

Konferencen om demokrati på Århus Universitet i sommeren 1990 vil tage disse spørgsmål op. Hovedtanken bagved er, at vort demokrati forudsætter, at den enkelte både har ret, men også pligt til at arbejde med på udformningen af vort samfund. Men hvordan skal vi forebygge, at det ikke sker på de stærkestes præmisser?

Konferencen har 3 hovedemner, og der er afsat en dag til hvert: Det parlamentariske arbejde, den offentlige administrations rolle og de økonomiske kræfters betydning.

Via hovedforedrag og seminarer med specialtemaer vil emner blive belyst fra forskellige vinkler.

Der vil være kunstneriske indslag i form af digte, udstilling og film, samt gudstjenester og bibelforedrag.

En fjerde dag er planlagt med "forsamlingshus-debat" om konferencens emner samt en paneldiskussion om Østeuropa og dets betydning for os. Konferencen er åben for alle, der er interesserede i samfundsdebat, og den følger efter to tidligere i 1985 og 1987, hvor etiske spørgsmål i forbindelse med medicinsk forskning og menneskesyn blev taget op.

Konferencen arrangeres af Det Økumeniske Center i Århus, som er et fælleskirkeligt forum, hvor kirke og samfund er under stadig debat og sættes i forbindelse med vor hverdag.

Det Økumeniske Center beskæftiger sig med bl.a. voksenundervisning, ulandsoplysning og studenterarbejde.

Jobs Bog, Ordsprogenes Bog og Daniels Bog

Det gamle Testamente

i ny oversættelse

188 sider, kr. 95,-

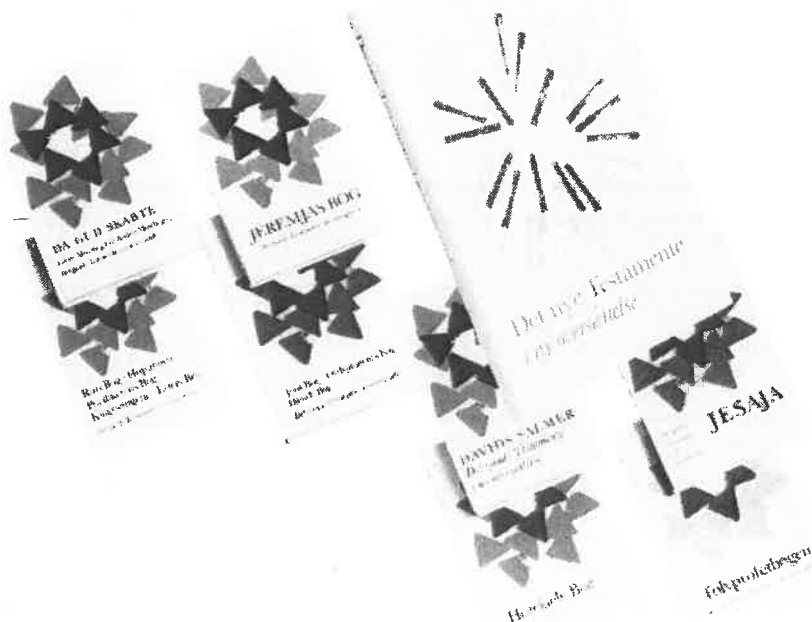
Det danske Bibelselskab 1989

Det nye Testamente

i ny oversættelse

509 sider, kr. 75,-

Det danske Bibelselskab 1989

Udgives af EPS,

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS:

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De Samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUM-spejderne i Danmark. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. KFUM-spejderne i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansv.). A. M. Boile Nielsen, Eberhard Harbsmeier, Finn Dyrhagen og Per Melhof.

Abonnement

Årsabonnement (4 numre) kr. 100,-
Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51

Henvendelse

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret.

Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Materialecentralen,
Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Telefon 31 24 92 50 (kl. 10-16)

**Materialecentralen/
Religionspædagogisk
Center**

Materialecentralens formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film, dias og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Tryk:

S. M. Olsens Bogtrykkeri, Holbæk.

ISSN 0900-1433

Reserveret til postvæsenet

5

Viggo Mortensen:

"Gør livet fri. Om skaberværkets ukrænkelighed".

137 sider. Kr. 65,-. III.

- kan købes hos Det økumeniske Fællesråd, Nørregade 11, 1165 København K. Tlf. 33 15 59 27.

"Da Gud havde skabt verden på seks dage, hvilede han på den syvende. På den ottende dag, som varer indtil nu, blev skaberværket lagt i vore, i menneskenes hænder. Og hvilken magt har vi ikke over skaberværket. Magt til at ændre det, ødelægge det, men også magt til at bevare det."

Sådan indleder Viggo Mortensen sin nye bog. Og tager dermed ordet i den aktuelle danske debat om miljøspørgsmål, Brundtland-rapport og den teknologiske udviklings udfordringer.

Som det indledende dokument i bogen viser, udspringer den af forfatterens deltagelse i Kirkernes Verdensråds diskussion af miljøspørgsmålet i en videre sammenhæng: "Retfærdighed, fred og skaberværkets bevarelse". Bogens særkende er imidlertid, at denne diskussion og forfatterens egen kommentar belyses af et bredt og spændende udvalg af skønlitterære tekster om emnet. Med det afsluttede oplæg til videre diskussion egner bogen sig derfor glimrende til studiekredse, såvel som til selvstændig fordybelse i bogens tekster og billeder. Og forfatteren kan skrive! Hans forrige udgivelse dokumenterer hans formidlerrevne ved at opnå det sædvanlige - for en teologisk doktordisputats - at blive en bestseller i flere oplag.

Udkommer 6. april

Ny dansk børnebog
af Rune J. Kähler

LOUISE OG JONAS

- en bog om mirakler, om at ville gå på vandet eller forvandle vand til cola og om en stormfuld og dramatisk sejltur med lystfiskeren Jonas.

48 sider, kr. 75,00. Tilsendes portofrit.

Materialecentralen

Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C Tlf. 31 24 92 50